Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ.
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабрийн 21-һээ гарана | № 287 (16810) | 1984 оной декабриин 15, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭЭ

Хяагтын ээрэлгэ-нэхэлгын фабрикын коллектив Илалтын 40 жэлэй ойдо зорюулагдаһан габшагай ажалай вахтада жагсажа, байгша оной арбан нэгэ һарын түсэбтэ даабарие сүм дүүргээ. Жэшээлбэл, продукци худалдаха түсэбөө 103,5 процент, товарна продукци гаргаха даабаря 107,1 процент бэелүүлжэ шадаа. Мүн түсэбһөө гадуур ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ гэһэн партиин даабари эндэ 2,2 процентээр үлүүлэгдэбэ.

Илалтын 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөөн фабрика дотор үргэнөөр дэлгэрэнхэй. В. П. Селещевагай хүтэлбэрилдэг фангова цехэй хүдэлмэришэд тус мүрысөөндэ саг үргэлжэ эрхимлэнэ. Т. В. Шкверовагай ударидадаг оёдолой цехэй коллектив тэдээнһээ дутуугүй хүдэлхые оролдоно. Тус цехэй түрүү оёдолщон, коммунис ажалай ударник В. С. Сушкова бүхыдөө табан жэлэй даабарие Илалтын һайндэр болотор дүүргэхэ гэһэн үүсхэл фабрика дотороо гаргаа. Энэ дэмбэрэлтэ үүсхэлыень фабрикын түрүү хүдэлмэришэд дэмжэжэ, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ.

Бүхыдөө арбан нэгэдэхи табан жэлэй даабарие фабрикын 33 хүдэлмэришэд, дүрбэн жэлэй түсэбые 30 хүн амжалтатайгаар дүүргээ.

В. ЗОЛОТАРЕВА,
фабрикын социалис мүрысөөнэй талаар инженер.

ТҮРҮҮ БРИГАДЫН УЯЛГА

«Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто «Электромашина» заводой В. В. Рудкинай хүтэлбэрилдэг үрэмдэлгын хүдэлмэри хэдэг слесарьнуудэй бригада Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуехэ дайнда совет арадай илаһаар 40 жэлэй ойе угтуулан, үүсхэл район дотороо гаргаа юм. Тиин тус коллективэй гэшүүд арбан нэгэдэхи табан жэлэй 4 жэл 5 һарын түсэбые бригадаараа Илалтын үдэр болотор бэелүүлхэ гэжэ шиидээ һэн. Энэ бригада 1985 ондо хэды шэнээн ажал дүүргэжэ шадаха байһанаа һаяхан тодорхойлжо, улам бүри үндэр амжалта туйлахабди гээд мэдүүлээ. Тус коллективтэ хүдэлэгшэд 1985 оной майн 9 болотор 4 жэл 6 һарын даабари дүүргэхээр зорижоо.

Бригадые хүтэлбэрилэгшэдтэй һаяхана уулзажа хөөрэлдэһэн байнабди. Ажалай эрхим үрэ дүнгүүдые хайшан гэжэ туйлана гээшэбта гэһэн асуудалтайгаар хандаа һэмди. Тиихэдэмнай иигэжэ харюусаа:

— Манай бригадада 6 хүдэлмэришэн хүдэлнэ. Тэдэнэр бултадаа шахуу үнинэй слесарьнууд юм. Коллективэй 4 гэшүүн 10-һаа 20 жэл болотор иимэ ажал эндэ хэжэ байнхай. Бидэнэртэй хамта нэгэл залуу нүхэр ажалладаг. Энэмнай Виталий Петров болоно. Виталий сэрэгэй албанда абтахынгаа урда тээ манай заводой хүдэлмэришэн болоһон намтартай. Сэрэгэй уялгата албала дүүргэһэн хүбүүн энэл предприятидаа һоорогоо бусажа ерээ юм. Иигээд ерэхэдээ бригадын гэшүүд бултадаа слесариин мэргэжэлдэ дуратайшье, дүйтэйшье гээд элирнэ. Мүн бидэнэр эбтэй эетэйгээр хүдэлдэг гуримтайбди. Ажалай, ниитын гурим эбдэхэ ябадал манда огто үзэгдэхэеэ болинхой. Тиихэдэ ажалайнгаа сагые заахашье гээнгүйгөөр хүдэлхые оролдодогбди. Уралан нарижуулгын хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулдагбди. Энэ хэрэгэй ажалай бүтээсэдэ нүлөөлдэг байһаниинь мэдээжэ. 1985 ондо электрын элшэ улам ехээр арьбалха гэһэн зорилго урдаа табяабди.

Үнэхооройшье, эбтэй эетэйгээр, үнэн зүрхэнһөө оролдон ажалладаг бригадын гэшүүд мүнөө халаанайнгаа даабарине үдэр бүри 125—130 процент дүүргэнэ. Тиимэһээл район дотороо үүсхэл гаргагшад абаһан шэнэ социалис уялгаяашье амжалта түгэсөөр дүүргэхэ гээд найдамаар.

Д-Р. ДАМБАЕВ.

ЖЭШЭЭ ХАРУУЛНА

Манай совхозой түрүү һаалишан Е. Д. Чоинова һү һааха дүрбэн жэлэйнгээ түсэбые ноябриин тэнгээр дүүргэһэнээ элидхээ һэн. Тэрэ 1981—1984 онуудай туршада даалгагдаһан бүлэг үнеэдһээ бүхыдөө 2733 центнер сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ түсэбөө 187 центнерээр үлүүлһэн байна. Иигэжэ суута малшан үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2233 килограмм һү абажа, даабаряа 108 процент бэелүүлбэ.

1983—1984 онуудай малай үбэлжэлгын үедэ амжалта туйлаһандаа нүхэр Чоинова республикын Хүдөө ажахын министерствын зүгһөө энэ намар мүнгэн шанда хүртөө һэн.

Манай түрүү малшан ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг. Тэрэ 1976 онһоо КПСС-эй гэшүүн юм. Фермынгээ партийна бүлэгые даагшаар хэдэн дахин һунгагдаанхай.

В. ДАБАЕВ,
Зэдын районой «Коммунизм» колхозой партбюрогой секретарь.

ЗЭДЫН МАЛШАДАЙ АМЖАЛТА

Ленинэй орденто Борьёогой совхозой Нугын һүнэй комплексын хүдэлмэрилэгшэд хараалһан сагһаа нэгэ һараар уридшалан, гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэһэн байна. Эдэнэр байгша ондо тоһоной заводто 5300 центнер сагаан эдеэ тушааха даабаритай һаа, тэрэнээ мүнөө 5308 центнертэ хүргөө гэхэ гү, али түсэбөө 100,2 процент бэелүүлээ.

Тус комплексын түрүү һаалишад Е. И. Грудинина, Е. А. Горбова, Ч. Д. Тарбаева, Д. А. Хлебникова болон бусад түсэбэй дүүргэлтэдэ ехэхэн хубитануудаа оруулжа, ажахы дотороо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараһан байна. Эдэ малшаднай үнгэрһэн арбан нэгэ һарын дүнгөөр үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1900—2000 килограмм һү абаһан габьяатай.

Борьёогой совхозой һаалишад мүнөө ерэхэ жэлэй тоосоогоор хүдэлжэ байнхай.

Оёорой совхозой малшад эдэ үдэрнүүдтэ гүрэндэ мяха тушааха даабариа дүүргэһэнээ мэдүүлээ. Тэдэнэр мяханай комбинадта дүн хамта 7200 центнер һайн шанартай мяха худалдаһан байна. Эндэхи шахамалнууд гүрэндэ үндэр шэгнүүртэйгээр тушаагдаа гэхэ гү, али нёдондонойхидо орходоо байгша ондо бэлэдхэлэй пунктда 24 процент ехэ мяхан тушаагдаа.

Ажахын дүршэлтэй мал адуулагша Чимит Ширдармаевич Самбуевай даадаг шахамалнуудай гүүртын хашарагууд мяханай комбинадта хүндэ шэгнүүртэйгээр абтаһан байна.

М. ГАЛСАНОВ,
манай штатнабэшэ корр.

Шойсорон Аюшеевич Гунтыпов Роза Дашицыреновна Жанаева нүтэртэсэ арба гаран жэлэй туршада хонишоноор хүдэлжэ, ехэ дүй дүршэлтэй болонхой. Һүүлэй хэдэн жэлэй үедэ ахалагша хонишон Ш. А. Гунтыповэй даажа байһан отарын зуун эхэ хонин бүриһөө зуу гаран хурьган абтана. Малшад нарай хурьгадаа һайнаар харууһалжа, хүшэ тамиртай, тобир тарган болгожо тушаадаг гуримтай. Иимэл хадаа Ш. А. Гунтыпов Хориин районой Үдын совхозой түрүүшүүлэй дунда нэрээ нэрлүүлжэ ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ахалагша хонишон Ш. А. Гунтыпов.

Г. БУДАЕВАЙ фото.

ЭРХИМҮҮД ДЭБЖҮҮЛЭГДЭНЭ

Ажалша коллективүүд болон ниитын эмхинүүд эгээл эрхим түлөөлэгшэдөө Россин Федерациин Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Центральна һунгуулиин комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлжэ байна.

Автоскреперэй машинист, Социалис Ажалай Герой Б. А. Дерябин хэдэн жэлэй турша соо Смоленскэ областьдо автомобильна харгы баригшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ ябана. Тэрэ хүдэлмэреэ һайнаар бэелүүлдэг, оньһото техникэдээ гамтайгаар хандадаг, халаанайнгаа нормые хододоо үлүүлэн дүүргэдэг юм. Райсоведэй депутадай уялгануудые амжалтатайгаар бэелүүлдэг байна. Вяземска харгы зам заһабарилга-барилгын управлениин коллектив Б. А. Дерябиние РСФСР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Центральна һунгуулиин комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлбэ.

СССР-эй Наукануудай академиин Дагестанай филиалай коллектив ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ партийнабэшэ Н. С. Бакриевае РСФСР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Центральна һунгуулиин комиссиин бүридэлдэ түлөөлэгшөөрөө нэрлээ.

Октябриин 40 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Криогенскэ машина бүтээлгын Балашихинска (Московско область) эрдэмэй-үйлэдбэриин нэгэдэлэй эрдэмтэ, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, хүдэлмэришэдэй ба алба хаагшадай коллектив нэгэдэлэй генеральна директор, Социалис Ажалай Герой В. П. Беляковые комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлһэн байгаа.

Московско городской партийна организациһаа КПСС-эй МГК-гай хоёрдохи секретарь Р. Ф. Дементьева РСФСР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Центральна һунгуулиин комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлэгдэбэ.

Краснодарай хизаарай барайгар таряжа ургуулдаг «Красноармейский» гэжэ гүрэнэй заводой ажалшад хамтынгаа суглаан дээрэ ажахынгаа механизатор, Социалис Ажалай Герой А. А. Котивецые Центральна һунгуулиин комиссиин бүридэлдэ нэрлэһэн байна.

Свердловско областной партийна организациһаа арадай депутадуудай Свердловско областной Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ Социалис Ажалай Герой А. А. Мехренцев комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлэгдээ.

Армида, Авиацида ба Флодто туһаламжа үзүүлхэ Бүхэсоюзна һайн дуранай бүлгэмһөө (СССР-эй ДОСААФ) Совет Арми болон Далайн-Сэрэгэй Флодой Главна Политическэ управлениин начальнигай нэгэдэхи орлогшо адмирал А. И. Сорокин комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлэгдэһэн байгаа.

Новгородско областиин Шимскэ районой С. М. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой ажалшад энэ ажахын Обольховско мал ажалай фермые даагша, партийнабэшэ А. Я. Стукачевада үндэр ехэ этигэл найдал олгобо.

Брянска областиин профессиональна союзуудһаа Брянска профсоюзуудай областной соведэй түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой А. Ф. Шаболтаев РСФСР-эй Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ Центральна һунгуулиин комиссиин бүридэлдэ дэбжүүлэгдээ.

(ТАСС).

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРБАН НЭГЭДЭХИ ЗАРЛАЛАЙ ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ҺУНГУУЛИИН ЦЕНТРАЛЬНА КОМИССИИН БҮРИДЭЛЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум «Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй һунгалта тухай» Буряадай АССР-эй Хуулиин 23-дахи, 24-дэхи, 25-дахи статьянуудай үндэһөөр, иигэжэ тогтообо:

Буряадай АССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй һунгалта үнгэргэхэ удаадахи ниитын организацинууд болон ажалша коллективүүдэй түлөөлэгшэдһөө бүридэһэн һунгуулиин Центральна комиссиие баталха гэбэл:

Һунгуулиин Центральна комиссиин түрүүлэгшэ

Попов Виктор Александрович, слесарь, — Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшадай коллективһээ.

Һунгуулиин Центральна комиссиин түрүүлэгшын орлогшо

Шункова Мария Логовна, һургуулиин директор — Улаан-Үдэ хотын 35-дахи дунда һургуулиин хүдэлмэрилэгшэдэй коллективһээ.

Һунгуулиин Центральна комиссиин секретарь

Шомоев Клим Кириллович, КПСС-эй обкомой таһагые даагша — Буряадай областной партийна организациһаа.

Һунгуулиин Центральна комиссиин гэшүүд

Аюшеева Валентина Бадмажаповна, хонишон — Хориин районой Хориин совхозой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшадай коллективһээ.

Аюшеев Бальжин-Нима Дашеевич, ахамад зоотехник — Түнхэнэй районой Харбяадай совхозой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшадай коллективһээ.

Банжеева Татьяна Дабаевна, машинаар һү һаадаг оператор — Улаан-Үдын районой Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшадай коллективһээ.

Базыкин Петр Иванович, жолоошодой бригадир — Загарайн районой «Татарский ключ» гэжэ карьероуправлениин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшадай коллективһээ.

Бартунаев Лазарь Романович, ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретарь — Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунис Союзай Буряадай областной организациһаа.

Безбородов Федор Григорьевич, ахалагша машинист — Гусиноозерско ГРЭС-эй хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшадай коллективһээ.

Варфоломеев Александр Иванович, колхозник — Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой колхозникуудһаа.

Золхоева Елена Витальевна, врач — Зэдын районой Петропавловкын түбэй районно больницын хүдэлмэрилэгшэдэй коллективһээ.

Коновалов Георгий Феофанович — Арми, Авиаци, Флодто һайн дураараа туһалдаг Бүхэсоюзна һайн дуранай бүлгэмэй (ДОСААФ) Буряадай областной организациһаа.

Коренев Анатолий Степанович, депогой начальник — Улаан-Үдын М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшадай коллективһээ.

Миронов Виктор Георгиевич, колоннын начальник — «ЛенБАМстрой» гэжэ нүүдэл-оньһожоруулагдамал колоннын хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшадай коллективһээ.

Мунхоева Августина Лубсановна, багша — Хурамхаанай районой Барханай дунда һургуулиин хүдэлмэрилэгшэдэй коллективһээ.

Павлов Алексей Иванович, колхозой түрүүлэгшэ — Бэшүүрэй районой «Рассвет» колхозой колхозникуудһаа.

Попова Галина Валерьевна, агроном-семеновод — Прибайкалиин районой «Прибайкалец» колхозой колхозникуудһаа.

Ромашкин Михаил Викторович, машинистын туһалагша — Тимлюйн цементын заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшадай коллективһээ.

Тимофеева Людмила Ивановна, мастер — үйлэдбэриин «Бурятшвейбыт» гэжэ оёдолой нэгэдэлэй хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшадай коллективһээ.

Шангин Иван Федорович, бригадир — «Жилгражданстрой» трестын тусхай барилга-хабсаралгын 1-дэхи управлениин хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшадай коллективһээ.

Шарапова Сэсэг Ганжуровна, артистка — Буряадай гүрэнэй Х. Намсараевай нэрэмжэтэ драмын академическэ театрай зохёохы хүдэлмэрилэгшэд, хүдэлмэришэд, алба хаагшадай коллективһээ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1984 оной декабриин 13.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

ССР СОЮЗАЙ 60 ЖЭЛЭЙ ОЙН НЭРЭМЖЭТЭ ЗЭДЫН ВОЛЬФРАМ-МОЛИБДЕНЭЙ КОМБИНАДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Ажалай амжалтануудые туйлаһанайнь, ССР Союзай 60 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадта олон жэлдэ хүдэлһэнэйнь түлөө **РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

Бальжиров Валерий Базарсадаевичые — ахалагша маркшейдер.

Брыков Яков Александровичые — үрэмдэгшэ.

Зайцев Анатолий Кузьмичые — үрэмдэлгын станогой машинист.

Подскребышев Иван Максимовичые — таһагай начальник.

Туркина Феоктиста Изотовнае — хэбэй агрегадуудай машинист.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1984 оной декабриин 10.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

УКАЗ

«РСФСР-эй ГЭР БАЙРЫН-КОММУНАЛЬНА АЖАХЫН ГАБЬЯАТА ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭ» ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Гэр байрын-коммунальна ажахын талаар габьяатай байһанайнь, олон жэлдэ үнэн шударгыгаар ажаллаһанайнь түлөө **«РСФСР-эй гэр байрын-коммунальна ажахын габьяата хүдэлмэрилэгшэ»** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Буряадай АССР-һээ

Болотова Татьяна Петровнада — «Бурятводоканал» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй мастер.

Дамбаев Владимир Ринчиновичтэ — «Бурятремстрой» нэгэдэлэй Хэжэнгын заһабарилга-барилгын участогай модошо дархан.

Костылев Вениамин Филипповичтэ — Улаан-Үдэ хотын коммунальна ажахын тусхай шэглэлтэй авто-ажахын автомобилиин жолоошон.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1984 оной декабриин 13.

ШАГНАЛ

Хэлхеэ холбооной хангадаг хэрэгсэлнүүдые хүгжөөхэ, нарижуулан һайжаруулха талаар габьяатай байһанайнь түлөө Улаан-Үдын городской телефонно станциин начальник Галина Батожаповна **Жамбаевада**, Улаан-Үдын почтамтын оператор Валентина Степановна **Зелинскаяда**, хэлхеэ холбооной Улаан-Үдын ашаглалгын техническэ узелай Бэшүүрэй цехэй начальник Михаил Яковлевич **Эповтэ Буряадай АССР-эй хэлхеэ холбооной габьяата хүдэлмэрилэгшэ** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо.

КПСС-эй ЦК-гай ОКТЯБРИИН (1984 он) ПЛЕНУМЭЙ ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ЭРДЭМЭЙ ТҮЙЛАЛТАНУУДТА ТҮШЭГЛЭН...

Газар гэшэ бухы хүн түрэлтэнэй ёһо шухала баялиг байһан юм. Тиимэһээ газарайнгаа үрэжэлые эрид һайжаруулжа, дундаршагүй баян хэшэгыень улам арьбадхаха хэрэгтэй. Энэ бидэнэй гол зорилго болоно. Ушарынь хадаа газарайнгаа үрэжэлтэ хүрьһэ һайжаруулагүй һаа, арадай ажахын гол һалбаринуудай нэгэн болохо хүдөө ажахыга эрид хүгжөөхэ арга байхагүй байһыбди.

Партиин ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь К. У. Черненко «Нүхэдүд, түбхын түрүүндэ хүдөө ажахын ашаг үрые дээшэлүүлхын түлөө һанаатай табихадаа, манай бүхы баялигуудай эгээл шухала юумэнэй нэгэн болохо — газартаа тад ондоогоор хандаха ёһотойбди. Тиимэһээ уһалдадаг, хатаагдаһан газарта бүришье нэрин нягтаар хандаха хэрэгтэй. Һайжаруулагдаһан гектар бүхэндэ бүхы хэрэгтэй юумэ оруулан, хамаг харюунай сэдьхэлһээ оролдожо хүдэлбэл, газар ашаа харюулха гэжэ тэрэшэд хэлэдэг шуу» гээд, тон зүбөөр тэмдэглэһэн байха юм.

Газарта мелиораци хэхэ гэшэ хүдөө ажахые саашадаа хурдан түргэнөөр хүгжөөжэ, ороной эдэ хоолой нөөсэнүүдые улам элбэгжүүлхэ арьбадхаха айхабтар шухала зорилго болоно. Тиимэһээ бидэ партиин табиһан эдэ зорилгонуудые бодото дүүргэлтэ сүм бэелүүлхын тула бүхы арга шадабаряа гаргажа ажаллаха болонобди.

Манай туршалга-үйлэдбэриин ажахыда хүрьһэнэйнь бүридэл хараада абажа газараа ашагладаг гэшэб. Тодорхойлбол, Буряадай туршалгын-мелиорацина станциин научна хүдэлмэрилэгшэд туршалга, шэнжэлэлгэнүүдые хэхэдээ заабол газарайнь үржэлые, хүрьһыень, мүн тэрэнэй бүридэлые заабол тодорхойлдог байха юм. Ингэжэ али бүхы талаһаань тон зүбөөр шэнжэлэн тогтоогдоһоной удаа газарта мелиораци хэхэ хүдэлмэрые зүбөөр ябуулха туршалга хэнэ.

Ажахымнай луговодууд, механизаторнууд үһалагдадаг, мүн үһалагдаха газартаа заабол минеральна болон органическа үтэгжүүлгэ оруулдаг заншалтай. Ямар үргамалай таригдаһан байһаниие хараада абажа, поли бүхэндэ ондо ондоо хэмжээ үтэгжүүлгэ оруулдаг болоһоной ашаар бидэ жэл бүхэндэ горитойхон үргаса үргуулжа хүрэнабди. Тобшолбол, һүүлэй хэдэн жэлэй туршада манай кукурузаһаа, хартаабхын, үбһэ ногооной тогтууритай баян ургаса абадаг болоо.

Газарайнгаа үрэжэлтэ хүрьһэ улам һайжаруулжа, эрдэмэй түйлалтануудые үргэнөөр хэрэглэнэйнгээ ашаар үһалагдадаг газараа тон зүбөөр ашагладаг болоһон манай туршалга-үйлэдбэриин ажахы [illegible]

[illegible]

Бии байгаа тэжээлээ гамтайгаар гаргашалжа, ехэ продукци абаха гэшэ шухала зорилго болоно. Мүнөө ажахыдамнай тэжээлэ һайнаар шанаржуулан бэлдэжэ, гэзэгэ хоролтодо оруулангүй гамтайгаар ашаглаха талаар горитойхон хүдэлмэри ябуулагдана. [illegible]

КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленумһээ хойшо үнгэрһэн хорёод жэлэй туршада илангаа хүдөө ажахыдамнай ямар ехэ хубилалтанууд болоо гээшэб! Ажахы бүхэн элдэб түхэлэй хүсэтэй, бүтээсэтэйшье машина, техникээр хүсэд хангагдаа. Тиихэдэ урданаа дошо болдоггүй, һөөг бургаһанда дарагдажа, намаг болоһон гэхэ гү, али эдхэшье үбһэнэй абтадаггүй, орхигдоһон нилээд ехэ газарнууд үндэһөөрөө һайжаруулагдажа, тогтууритай баян ургаса үгэдэг болонхой. Мүнөө үеын мелиораторнууд хэрэгтэй машина, техникээр, онсо түхэлэй түхеэрэлгээр хүсэд хангагдаа ха юм. Тиимэһээ урдынхиһаа нилээд ехэ хэмжээнэй ажал хэхэ аргатай болонхой.

Зэлжээтэ Пленумэй һүүлээр баһал ехэ хубилалтанууд болохоор хүлеэгдэнэ. [illegible]

Газарай үрэжэл һайжаруулха, баян ургаса ургуулха, ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргаха талаар [illegible] мүн лэ зайлуулашагүй зорилго мүн.

Манай ажахыда хүдэлмэришэдэй һуудал, байдалда онсо анхарал хандуулагдадаг. ОПХ-гай түб һууринда шэнэ гэр, һуудал жэрылэн бодхоогдоно. Һүүлэй жэлнүүдтэ эндэмнай һургуули, хүүгэдэй саад шэнээр баригдажа ашаглагдаа. Ойрын жэлнүүдтэ клуб шэнээр бодхоожо толлохобди.

Ю. ЖИГАЛИН,
Загарайн районой Хүрбын ОПХ-гай директор.

АШАГ ҮРЭ, ШАНАР

ГҮЙСЭДХЭЛГЫН ЖУРАМ ШАНГАДХАХА

«Ой модоной баялигые хэрэглэлгэ һайжаруулха, ой модоной промышленностьда кадрнуудые тогтонижуулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй байгша оной август һарада баталан абаһан тогтоол дотор ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин, ойн ажахын һалбаринуудай арга боломжонууд ороной экономико хүгжөөлгэдэ гүйсэд хэрэглэгдэнэгүй, бэлэдхэлэй хүдэлмэриин ябуулагдаһан газарта ногооруулгын, модо һоог тариха талаар комплексно предприятинууд байгуулагданагүй, отологдоһон модо үлөөдэһэгүйгөөр, гүйсэд болбосоруулхаар, мүн энэ талаар технологиинь һайжаруулхаар хэмжээнүүд абтанагүй гэжэ шүүмжэлэл хэгдэһэн байна.

Энэ тогтоолые бэелүүлхын тула тодорхой зорилгонуудые хараалхаар республикын ой модоной промышленностиин һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн боложо үнгэрөө. «Забайкаллес» нэгэдэлэй генеральна директор **Л. Д. Шопхоев** элидхэл хэбэ. Байгал нуур шадархи байгаалиин баялигые зүбөөр ашаглаха талаар парти, правительствын тогтоолнуудта үндэһэлэн, нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэд ажалаа эмхидхэхые оролдоно гэһэн бодолһоо һабагша татан нүхэр Шопхоев үгөө эхилээ. Онсолбол, Байгалда шудхадаг уһа голнуудаар модо урадхуулгын болюулагдахада, 90 жэжэ доодо склад усадхагдаһан, орондонь оньһожоруулагдамал комплексно складууд байгуулагдаһан юм. Тиигэжэ анхан хайша хэрэг хаягдаһан хэдэн мянган кубометр модон үйлэдбэридэ оруулагдаа һэн. Модо болбосоруулдаг бүхы предприятинуудта модо үлөөдэһэгүйгөөр хэрэглэлгын хэмжээн мүнөө 83—84 процентдэ хүрэнэ, гол үйлэдбэридэ голодоһондо ороһон модоор технологическа зомгооһон, хабтагайнууд, арболит болон тара хэгдэнэ.

Гэбэшье РСФСР-эй Арадай хиналтын комитедэй түлөөлэгшэд нэгэдэлэй зарим предприятинуудта шалгалта хэхэдээ, дутуу дунданууды элирүүлээ, зүйтэй шүүмжэлэл хээ гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглэбэ. Продукци эльгээхэ түсэбөө дүүргээгүй дээрэһээ нэгэдэл ехэ яла түлэхэ баатай болоно, ой модон соо хүдэлхэ хуулиин гуримууд хазагайруулагдана, ондоо эмхи зургаануудта нарядгүйгөөр модо үгэхэ ушарнууд дайралдана. Гэхэтэй хамта бэлэдхэгдэһэн модо дээдэ складуудһаа саг болзортоо буулгадаггүй, модо хадагалха дүрим баримталдаггүй предприятинууд шүүмжэлэгдэһэн байна. Эдэ бүгэдэһөө үндэһэлэн, нэгэдэлэй коллектив нэмэлтэ хэмжээнүүдые харааланхай. Тусхай биледгүйгөөр модо отолһоной, хэрэглэгшэдтэ саг соогоо продукцияа эльгээгээгүй, модо отолхо түсэбөө дүүргээгүй дээрэһээ байгша оной арбан һарын дүнгүүдээр олон леспромхозуудта зэмэ тохогдоо, тэдэнь яла түлэхэ баатай болоо. Хэрбээ Шулуутайн, Муйска, Горхоной леспромхозуудай энэ хугасаа соо үлүү ажаглалтагүй хүдэлжэ гараа һаань, Хүрбын, Хүртэйн, Итанцын леспромхозууд хүдэлмэриин тогтоогдоһон зарим гурим - хазагайруулһан байна. Гэбэшье Хүртэйн, Итанцын, Уоянай леспромхозууд модо бэлэдхэлэй хүдэлмэриие ябуулхадаа, отологдоһон модо дууһан ашажа, ой cooһoo гаргаха даабаряа дүүргэжэ шадаа.

Тогтоол соо онсо заагдаһанай ёһоор модо болбосоруулгын предприятинуудые һэльбэн шэнэлхэ, техническэ талаар зэбсэгжүүлхээр ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ юм гэжэ нүхэр Шопхоев хэлэбэ. Хюрөөдэмэл материалнуудые үйлэдбэрилэн гаргалга 1990 он болотор 900 мянган кубометртэ хүргэгдэхэ, тиимэһээл Хандагатайн, Шулуутайн, Клюевскэ леспромхозуудай модо хюрөөдэлгын цехүүд гүйсэд ашаглагдаха ёһотой. Байгалай, Сэлэнгын модоной баазануудта 1985 ондо шэнэ технологёор хүдэлгэгдэхэ иимэ цехүүд нээгдэхэ. Шпала болон тара үйлэдбэрилэн гаргаха хүдэлмэриин хэмжээн үргэдхэгдэхээр хараалагдана. 1990 он хүрэтэр 2 миллион түхэригэй арадай үргэн хэрэглэлэй эд товар гаргагдаха ёһотой.

Ой модоной баялигые зүбөөр, үлөөдэһэгүйгөөр ашаглаха талаар гүрэнэй түсэбэй хангалтагүй дүүргэгдэһэн тушаа нүхэр Шопхоев тогтоходоо, үнгэрһэн арбан һарын туршада продукциин өөрынь үнэ сэн нэмэжэ доошолуулга бирагүй байгаа, онсолоол, оройдоол 0,05 процентээр доошолуулагдаа гэбэ. 17 леспромхозой 11-ниинь түсэбөө бэелүүлээгүй. Энэ ушарта хүтэлбэрилхы кадрнуудай, мэргэжэлтэдэй зүглөө үүсхэл, эмхидхэхы шадабариинь һуладаһые нүхэр Шопхоев тэмдэглэбэ.

Республикын ойн ажахын министр **Н. Е. Шелковников** дээрэ дурсагдаһан тогтоолые бэелүүлхэ талаар ойн ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдаһан зорилгонууд тушаа дэлгэрэнгы үгэ хэлээ. КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1984 он) Пленум дээрэ нүхэр К. У. Черненкын иигэжэ тэмдэглэһые тэрэ дурдаба: «Байгаалиин хэшэг болохо ой модон хадаа газар дэлхэй дээрэ ажабайдалые элүүржүүлхэдэ ехэ үүргэ дүүргэдэг». Эгээл тиимэһээ Байгал нуурай эрье шадархи 12.542 мянган гектар талмайн ой модон ойроо хүртэшэгүй гэжэ тоологдодог, юуб гэхэдэ нуурай уһые шэргэн хаталгаһаа хамгаална бшуу. Байгал шадар хүдэлдэг модо бэлэдхэлгын предприятинуудта табигдадаг эрилтэ бүри дээшэлүүлэгдэхэ, хиналта шангадхагдаха ёһотой. Эндэ модо отололгын эрхэ байдалай хэды орёо болоошье һаань, комплексно аргаар энэ асуудал шиидхэлгэ урагшатайгаар табигдаха ёһотой. Мүнөө ойн ажахын предприятинууд комплексно, олон һалбарита, техническэ хүгжэнги болонхой. Ой модо хамгаалха, һуулгаха, харууһалха, промышленна продукци, арадай үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргаха, улир жэмэс, һархяаг суглуулан бэлдэхэ, хамһабариин ажахынуудые хүгжөөхэ талаар эдэ предприятинуудай хүдэлмэри тушаа нүхэр Шелковников онсолон тогтоо.

Удаань Сэлэнгын модоной баазын директор **В. Я. Кокин** үгэ хэлэхэдээ, һүүлэй табан жэлнүүдэй туршада үйлэдбэриин объектнүүдые һэльбэн шэнэлэлгэдэ, хүгжөөлгэдэ 13,6 миллион түхэриг һомологдоһон байна гэбэ. Уһаар модо урадхуулга болюулагдажа, транспортна зүйлнүүдээр зөөгдэдэг болоо. ПЛХ түхэлэй 6 лини баригдаһан, тиигэжэ абаргадаһан бүхы модон иимэ лининүүдэй хүсөөр болбосоруулагдана. Ажалай бүтээсэ 27 процентээр дээшэлээ. ПЛХ түхэлэй нэгэ лини жэлдээ 8—10 мянган кубометр модо хэмжүүрлэн тайрана. Энэ хадаа һалбари соо эрхим дүнгүүдэй нэгэн мүн. Тиихэдэ модоной үлөөдэһэн үйлэдбэридэ гүйсэд хэрэглэн болбосоруулагдана, юуб гэхэдэ, технологическа зомгооһоной кубометр бүхэн 5 түхэригэй ашаг үрэтэй гэжэ үгэ хэлэгшэ онсолон зааба. Түрүү энэ предприятида һүүлэй 10 жэлэй туршада шпалотарна эрхим цех, гараж ашаглалгада тушаагдаһан, үйлэдбэриин талмай үргэдхэгдэһэн байна. Предприятиин партийна, профсоюзна организацинуудай хүдэлмэришэдэй дунда ябуулдаг политическэ-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри тухай нүхэр Кокиной хөөрөөн илангаяа һонирхолтой байба. Онохойн модоной комбинадай бригадир **И. И. Кузнецов** хамтын подрядай гуримаар хүдэлмэрез эмхидхэлгын дүй дүршэл тухай, «Забайкаллес» нэгэдэлэй хэдэн предприятинуудай дунда дэлгэрһэн «миллионтоной» хүдэлөөн тухай онсолон дурдаба. Байгалай лесхозой директор **И. С. Мотченко** модо шэрэлгын харгынуудые бариха, модо отололгын участогуудые наринаар шэлэхэ, ногоон баялигые гал түймэрһөө аршалан хамгаалха тухай һанамжануудаа элирхэйлээ.

«Бурятмебель» нэгэдэлэй бригадир **Л. И. Хананова** мебель үйлэдбэрилхэдэ хэрэгтэй материалнуудые бэлдэдэг бригадынгаа түсэб болон социалис уялгануудаа дүүргэлтэ тушаа тогтоо. Ажахые зүбөөр эрхилхын түлөө хүдэлөөе үргэдхэхэ ёһотойбди, үйлэдбэриин бүхы шатануудта эмхи гуримтайгаар, хүсэ шадалаа элсүүлэн хүдэлхэ зорилготойбди гэбэ. Табан жэлэй түсэбые энэ бригада байгша оной октябрь һарада сүм дүүргэһэн байна. Материальна нөөсэнүүдые алмаха хэрэгтэ томодхогдоһон бригада байгуулга һайн нүлөө үзүүлээ. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн жэлэй хоёрдохи хахадта урдынхидаа орходоо хараа байса һайн үрэ дүнгүүд түйлагдажа, 345 кубометр хюрөөдэлгын материал алмагдаһан, энээнһээнь уламжалан 190 кубометр продукци үйлэдбэрилэгдэһэн байна.

Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинадай ахамад инженер **В. Д. Стаховский,** Хориин лесхозой партийна организациин секретарь **А. П. Генрих,** Ьаргажанай леспромхозой директор **А. Ф. Ушаков,** Кабанскын лесхозой станочник **В. П. Стрежнев,** «Бурятмебель» нэгэдэлэй генеральна директор **А. П. Шапиро,** республикын Түлишын промышленностиин министерствын ахамад инженер **В. Д. Олейников** гэгшэд КПСС-эй ЦК-гай ба СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй «Ой модоной баялигые хэрэглэлгые һайжаруулха, ой модоной промышленностьда кадрнуудые тогтонижуулха тухай» тогтоолые зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадажа, анхармаар һанамжа, дурадхалнуудые оруулаа.

Зүблөөнэй хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой секретарь **Л. В. Потапов** хабаадажа, дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Г. ДАШЕЕВА,
манай корр.

Оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй коллектив, агуу Илалтые угтуулан, «Сэрэгшын баатаршалгада — манай ажалай баатаршалга» гэһэн уряа доро хүдэлнэ. Эндэхи 2-дохи цехэй түлөөлэгшэд — КПСС-эй XXVI съездын нэрэмжэтэ коллектив жэлэйнгээ уялга, даалгабаринуудые үлүүлэн дүүргэхэ зорилготой. Цехэй нэгэ бригада онсо шалгарна. Экэмнай хадаа ВЛКСМ-эй XIX съездын нэрэмжэтэ бригада мүн. Эдэнэр социалис мүрысөөнэй манлайда дабшана.

Энэ бригадын оёдолшон, Буряадай комсомолой шангай лауреат Галина Матренина хубиингаа табан жэлые Илалтын 40 жэлэй ой хүрэтэр дүүргэхээр зоригжонхой.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. Матренина. Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

УРМАШУУЛАГДАБА

Хурамхаанай районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Хонхиным һүнэй фермын түрүү һаалишадай нэгэн Дарима Хобракова энэ жэлдэ амжалта түгэсөөр ажаллажа байнхай. Тэрэ үнгэрһэн арбан һарын дүнгөөр үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1803 килограмм һү һаажа, жэлэйнгээ даабариие нэрэтэй солотойгоор бэелүүлбэ.

Энэ амжалта залуу һаалишанда өөрөө хүрэжэ ерээгүй. Дарима басаган үетэн нүхэдөөрөө, аха захатанаараа суггаа хүдэлжэ, үндэр үрэ дүн түйлахын түлөө оролдоо. Илангаяа тэрэ зунай элдин һайхан сагые зүбөөр хэрэглэжэ шадаа. Үдхэн, шэмэтэй ногооной урманда даалгагдаһан үнеэдэйнгээ һү шэмые нэмээхын хойноһоо тэмсэһэн байна. Ингэжэ Д. Хобракова зулгы зохид сагые зүбөөр хэрэглэһэндээ, үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 947 килограмм һү абажа, социалис уялгаяа амжалтатай дүүргээ һэн.

Дарима наһаараа хэды залуушье һаа, дүй дүршэлөөрөө нилээд баян болонхой. Тэрэ ганса фермынгээ дүршэлтэй һаалишадтай адли хүдэлдэг бэшэ, мүн район доторое дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимүүдэй тоодо оролсодог юм.

Залуу басаган нютагайнгаа һургуулида һуража ябахадаа, фермэдэ ошожо, һаалишанаар хүдэлдэг эхэдээ хамһалсадаг бэлэй. Тэрэ хэшээлэйнгээ һүүлээр, амаралтынгаа үедэ эжынгээ үнеэдыень һаалсажа, яһала туһалдаг һэн. Ингэжэ Дарима һургуулиин шаби ябахадаа, һаалишанай мэргэжэлтэй танилсаа, дүй дүршэлдэнь, бага-сага һураа. Тиигээдшье, өөрөө тэрэнэй малшан болоод хүдэлжэ эхилхэдэнь, фермын аха нүхэдынь нилээд туһалһан, зүбшэл заабари хэлэһэн, үнеэдэ хайшан гээд зүбөөр эдеэлүүлхэ, харууһалха, һааха тухайнь захяа үгэһэн байха юм. Залуу басаган өөрынгөө хүсэ шадал гамнангүй, үргэһэ нойроо мартангүй хүдэлөө. Үдэр бүри үсэд шангаар ажаллахадань, һүүлэй һүүлдэ тэрээндэ амжалта ерэжэ эхилээ бшуу.

Он жэлнүүдэй ошохо тума нүхэр Хобракова дүй дүршэлтэй болоо, оролдоһонойнгоо үрэ дүнгүүдыень хаража захалаа. Ингэжэ тэрэ богонихон болзорой хугасаа соо түрүүшүүлэй зэргэдэ гараһан байха юм. Даалгагдаһан ажалаа оролдоод хэбэл, эрхим дүнгүүд түйлагдаха гэжэ Дарима басаган зүрхэ сэдьхэлээрээ мэдэрээ, тэрэниие зүбөөр ойлгодог болоо.

Һүүлэй жэлнүүдэй туршада, илангаяа байгша ондо түрүү һаалишанай ажалдаа амжалтануудые түйлаһанайнь түлөө комсомолой Хурамхаанай райком тэрэниие Хүндэлэлэй грамотаар, Германиин Демократическа Республика аяншалха хүнгэлэгдэһэн туристическэ путёвкоор шагнаһан байна. Харин колхозой правлени, партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинуд Даримые СССР-эй ВДНХ ошохо түлөөһэгүй путёвкоор урмашуулба.

Эдэ урмашуулганууд Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүү малшан Д. Хобраковада баяр ёһололой оршон байдалда һаяхан барюулагдаба.

Б. ДОНДУПОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

«ЗӨӨЛЭН АЛТА» ТУШААНА

Эдэ үдэрнүүдтэ Прибайкалиин районой ан үсхэбэрилэгшэд гүрэндэ «зөөлэн алта» тушаажа эхилэнхэй. Эдэнэр мүнөө сагаан үнэгэнэй арһа суглуулха хүдэлмэрез эршэмтэйгээр ябуулжа байна.

Ан үсхэбэрилдэг фермэ Иркилик гэжэ ой модотой газарта байрланхай. Эндэ эбтэй эетэй, ажалша бэрхэ коллектив хүдэлдэг юм. Эдэнэр бүхыдөө дүрбэн бригада боложо хубааранхай. Фермын хүдэлмэрилэгшэдэй олонхинь эхэнэрнүүд. Бригада бүхэниие энэ ажалда удаан хүдэлжэ мэргэжэһэн, дүй дүршэлөөр баян хүнүүд хүтэлбэрилдэг юм.

Л. Н. Дежорж 1958 ондо Забайкальска ан үсхэбэрилдэг совхозһоо эндэ хүдэлхэеэ ерээ һэн. Тэрэ түрүүн энэ отделениие эрхилэгшээр, һүүлдэнь өөрынгөө һайн дураар сагаан үнэгэ үсхэбэрилдэг бригадын бригадираар ажаллахаяа ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэдтэ мэдүүлээ бэлэй. Людмила Николаевна мүнөө хоёрдохи бригадые арбаад жэлэй туршада амжалтатай ударидажа ябана. Тэрэнэй даадаг коллективтэ арбан эхэнэр, Л. Пашина, О. Дружинина, Т. Чепурных, Л. Татаренко, Т. Добрынина, В. Парсигян, Г. Балагурова, Т. Батык, А. Воейкова, Н. Пономарева гэгшэд хүдэлдэг юм. Эдэнэр эндэ арбаад жэл, зариманиинь хорёод жэлэй туршада ажаллажа байһан хүнүүд юм.

Тус коллектив жэл бүри үнэгэнэй арһа тушааха даабарияа холо үлүүлдэг заншалтай. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр сагаан үнэгэдэйнгөө тоо толгойе нилээд олошоруулаа, арһа тушааха түсэбөө холо үлүүлээ.

Нүхэр Дежорж коммунист хүн хадаа ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Тэрэ политинформатор, профсоюзай комитедэй гэшүүн, һурган-хүмүүжүүлэгшэ. Дүршэлтэй ан үсхэбэрилэгшэ олон басагадые өөрынгөө мэргэжэлдэ һургаа.

Ан үсхэбэрилгэдэ амжалтатай ябаһанайнгаа, ажалдаа үндэр дүнгүүдые түйлаһанайнгаа түлөө Людмила Николаевна «Ажалай ветеран», «Худалдаа наймаанай отличник» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, СССР-эй ВДНХ-гай медальнуудаар шагнагдаһан байна. Мүн лэ тэрэ КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, партиин Прибайкалиин райкомой, райгүйсэдкомой зүгһөө олон тоото Хүндэлэлэй грамотануудта хүртөө.

Ольга Алексеевна Колмаковагай хүтэлбэрилдэг дүрбэдэхи бригадын ан үсхэбэрилэгшэд сагаан үнэгэ үдхэхэ, тэдэнэй арһа гүрэндэ тушааха талаар мүн лэ габьяатай.

П. ХАЛТАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Арктикын сээл мүльһэн соо түлишөөр хүдэлдэг «Ленин» гэжэ атомна ледоколой тамаржа эхилһээр 25 жэл үнгэрбэ. Энэ хугасаа соо ледокол 500 мянган миль зайе гаталһан, 2800 шахуу онгосонуудые мүльһэ сүмэлэн гарғаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Ленин» ледокол дээрэ түрүүшынь тамаралгаһаа эхилээд хүдэлһэн бүлэг мэргэжэлтэд (зүүн гарһаа) В. Сушков, О. Никаноров, капитан Б. Соколов, Б. Фролов, М. Копытов, М. Рузавин.

ТАСС-ай фотохронико.

Союзна болон автономито республиканүүдай Верховно Соведүүдэй, арадай депутадуудай нютагай Соведүүдэй һунгалтада зорюулагдажа үнгэргэгдэхэ лекцинүүдэй, элидхэлнүүдэй, хөөрэлдөөнүүдэй

ЖЭШЭЭТЭ ТЕМАТИКА

В. И. Ленин, КПСС социалис демократи тухай.

Хүгжэлтэ түгэс социалис общество — ёһотойл арадай засагай общество.

КПСС — совет обществын хүтэлбэрилхы ба шэглүүлхы хүсэн, тэрэнэй политическэ байгуулалтын гол хүсэн мүн.

Арад зоной аша туһа — партиин политикын үндэр дээдын үг зорилго мүн.

Арадай депутадуудай Соведүүд — СССР-эй политическэ үндэһэ һуури мүн.

Партиин XXVI съезд, КПСС-эй ЦК-гай апрелиин (1984 он) Пленум ажахын ба соёлой байгуулалтада Соведүүдэй [...]гые дээшэлүүлхэ тухай.

СССР-эй арадуудай эбдэршэгүй бата нэгэдэл, аха ёһоной хани барисаан — КПСС-эй ленинскэ национальна политикын илан мандалга.

Ажабайдалай социалис шэнжэ шанар—парти болон арадай агууехэ түйлалта.

СССР-эй эрхэтэдэй эрхэнүүдэй, сүлөөнүүдэй ба үүргэнүүдай нэгэдэл.

КПСС социалис хуули ёһо ба гурим заншалые бэхижүүлхэ тухай.

Совет һунгуулиин байгуулалтын демократизм ба буржуазна байгуулалтаһаа тэрэнэй булюу һайн байлга.

Депутат — Соведүүдтэ арадай бүрин этигэмжэтэ түлөөлэгшэ.

Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй эбдэршэгүй бата нэгэдэл.

Һунгуулиин комиссинуудай эрхэ түлөөлэлгэнүүд ба ябуулга.

Һунгагшадай захянуудые бэелүүлгэ—депутадуудай халын шухала уялга мүн.

Үйлэдбэри дээрэхи демократическа үүсхэл эдэбхиие жөөлгэдэ профсоюзуудай дүүргэдэг үүргэ.

Ленинскэ комсомол — партиин найдамтай халаан, шалхы туһалагша.

Арадай хиналта — социалис обществые хүтэлбэрилхы гуримай шухала шата мүн.

Ажал — манай Эхэ ороной һүр хүсэнэй, һалбаран бадаралгын эшэ үндэһэн мүн.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой 1984 оной ноябриин болоһон заседани дээрэ нүхэр К. У. Черненкын хэлэһэн үгэ — парти болон арадай хүдэлмэриин дайшалхы программа.

СССР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй арбадахи ёрдохи сессиин шиидхэбэринүүд.

Үйлэдбэриин участок бүхэндэ тодо нарин, залан сэхэ хүдэлмэриие эмхидхэлгэ — түсэбтэ табан жэлые амжалтатайгаар түгэсхэлгын шухала эрхэ нүхэсэл мүн.

Хүдэлмэриин газарай аттестаци — ажахые ашаг үрэтэйгээр эрхилхэ арга зам.

Экономикодо түйлагдаһан амжалтануудые батадхаха, бадхаха.

Материальна нөөсэнүүдые ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ, улам ашагтай һайнаар хүдэлхэ.

Эдеэ хоолой программые бэелүүлгэдэ хүсэлэл оролсогонуудаа улам үргэдхэхэ.

Малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэе.

Фермэнүүдэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ, нөөсэнүүдые үргэнөөр хэрэглэхэ.

Ороной эдеэ хоолой нөөсэнүүдые үргэдхэлгэдэ мелиорациин үүргые дээшэлүүлхэ.

Нөөсэнүүдые алмалга, арьбалалга — үйлэдбэриие жөөлгын шухала эшэ үндэһэн.

Арьбалһан материалнуудаараа, түүхэй эдээрээ, түлишөөрөө жэлдээ хоёр үдэр соо хүдэлхэ гээшэ ажалша коллектив бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг.

Хүн зоной һуудал байдалые хангалгада нөөсэнүүдые олбордохо арга замууд.

Ажал хүдэлмэреэ эмхитэй һайнаар эмхидхэхэ, тэрэнэй бүтээсэ дээшэлүүлхэ.

Продукцяар хангалгаяа батадхаха.

Продукциин шанарые сэг үргэлжэ һайжаруулха.

Эрдэм, техникын түйлалтануудые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гээшэ экономико ашаг үрэ ехэтэйгээр хүгжөөлгын үндэһэ һуури мүн.

Экономическа туршалгые нэбтэрүүлгэ — ажахы эрхилэлгые нарижуулан һайжаруулгын нүлөө ехэтэй түшэг туһа мүн.

Арадай хэрэглэмжын эд бараанай ассортиментые ехэ болгохо, эрхим шанартай эдлэл хэрэгсэлнүүдые ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха.

Һунгалтаһаа һунгалта хүрэтэр (городой, районой, аймагай коллективэй социально-экономическа байдалда болоһон хубилалтанууд тухай).

Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ манай коллективэй бэелүүлхэ зорилгонууд.

Эмхидхэлые, жаяг журамые, ёһо гуримые бэхижүүлгэ — амжалтын түлхюур мүн.

Социалис мүрысөөнэй хүмүүжүүлхы, элсүүлхы хүсые бүрин сэд дүүрэнээр хэрэглэхэ.

Үгэ хүүрээ ажал хэрэгээрээ батадхаха гээшэ үзэл суртал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хүсэн болоно.

Ажалдаа үнэн сэхээр, шударгыгаар хандалга — ажалдалай социалис түхэл шэнжын эшэ үндэһэн мүн.

Сүлөө сагаа һайнаар, удха түгэлдэрөөр хэрэглэхэ.

Соведүүдэй орон эб найрамдалай ба социальна хүгжэлтэ дэбжэлтын түлөө тэмсэлэй манлайда.

Социализмын үндэһэн шухала үнэтэ баялигууд.

Социализм эб найрамдал хоёр таһаршагүй холбоотой.

Ядерна дайе зайсуулан сарахын түлөө КПСС-эй гүрэнэй тэмсэл.

СССР-эй эб найрамдалта шэнэ үүсхэлнүүд.

Социалис хани харилсаата оронуудай нэгэдэл ба хамсаал — эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлэй шухалын шухала эрхэ нүхэсэл мүн.

США-гай дай жүрөөдэһэн, ээрхэг түримхэй харагдал бүхы дэлхэйн арад түмэндэ аюул тохёолдуулна.

Капитализм — ажалша хүнэй эрхэнүүдые, сүлөөе баһамжалан доромжолонгын общество.

Буржуазна демократиин билдагууша хуурмаг шэнжэ.

Империализмын үзэл сурталай ба политикын хархис.

Капиталай оронуудай хүн зоной олоороо хүдэлмэригүй дэлгэ.

Хоёр дэлхэй — ажабайдалай хоёр шэнжэ.

Социалис Эхэ оронойнгоо экономическа ба өөрыгөө хамгаалха хүсые бэхижүүлгэ — совет хүнүүдэй патриотическа ба интернациональна уялга мүн.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда совет арадай түйлаһан илалтын бүхэдэлхэйн—түүхэтэ удха шанар.

Парти болон арадай эбдэршэгүй бата нэгэдэлтэй бэлэй манай гүрэн хүсэтэй юм.

1985 ондо коммунис байгуулалтын түсэбүүдые бэелүүлгэдэ шэнэ амжалтануудые түйлая.

САГАЙНГАА ЭРИЛТЭЭР

Районгоймнай худэлмэрилэгшэдэй коллектив ажалаа бүхэриг, эбтэй эетэй, нэгэл зорилго урдаа табин ажаллажа байһан хүнүүдһээ бүрдэнэ. Коллектив дотордо «Бурлэдай АССР-эй худалдаа наймаанай габьята хүдэлмэрилэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн 6 хүн, эд хэрэглэгшэдэй кооперацин 35 отличник, 30 гаран һүртай хүмүүжүүлэгшэд, коммунис ажалай 57 ударник тоологдодог байна. Мүн коммунис ажалай бригада гэһэн нэрэдэ 17 коллектив хүртэнэ. Дээдэ болон тусхай мэргэжэлэй дунда һургуули дүүргэгшэдэй тоо жэл ерэхэ бүри олошоржо, мүнөө дээрээ 182-то хүрэнэ.

Коллективэй дотороо социалис мүрысөөнэй эршэ, дэлисэ үдэрһөө үдэртэ шангадана. Худэлмэрилэгшэдэймнай 92 процентнь социалис мүрысөөндэ оролсодог юм. Мүрысөөнэй дүнгүүд квартал, һара бүри сосолоогдожо, шалгарагшад улаан вымпел болон мүнгэн шангууда хүртэдэг. Жэлэй дүнгөөр түрүүшүүлэй тоодо орогшод курортдо амарха түлөөһөгүй путёвкоор шагнагдадаг байна.

Ажал хүдэлмэридөө, мүн хүн зоной эрилтэнүүдтэ зүбөөр, харюусалга ехэтэйгөөр хандадаг, социалис мүрысөөнэй манлайда хододоо жагсадаг коллективүүдэй дундаһаа Н. А. Орловагай даадаг «Обувь», С. А. Ишинагай, А. В. Горбовагай хүтэлбэрилдэг номой болон эдеэ хоолой 4-дэхи магазинуудые нэрлэхээр. К. Я. Кузнецовагай даадаг 7-дохи магазинай коллектив мүн лэ һайнаар ажалладаг юм.

Кабанскын 1-дэхи столовын хүдэлмэрилэгшэд Л. Я. Иванова, О. И. Смолина, Р. С. Тимошина гэгшэд, мүн нилтын эдеэ хоолой бэшэшье хүдэлмэрилэгшэд, хүн зониие амтатай, халуун эдеэ хоолоор хангахые хододоо оролдон байдаг юм.

Гэхэтэй хамта манай хүдэлмэриин һайн һайхан шанжэнүүдэй хажуугаар дутуу дундануудоор олоор ушарна. Эндэ нэн түрүүн барилгын хүдэлмэри дээрэ тогтохоор. Хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалтын эрилтэнүүд жэл ерэхэ бүри ехэ, үргэн болоно гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Хүн зоной тоошье олошоржо, томо томо байшангууд бодхоогдоно. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, байра байдалнай улам бүри һайжарна. Гэбэшье манай районгой мэдэлдэ оршодог магазинууд шэнэлэн һэльбэгдэхэ, заһабарилгада орохо болоһоор үнинэй юм. Районой түбэй магазинуудай дунда алар табдад оной үеэр барилгаһаа байшангууд үсөөн бэшэ. Олонхи магазинуудай байшангууд һандархай, уйтан дээрэһээ мүнөө үеын эрилтэдэ хүрэхэеэ болишонхой. Манай Кабанскын район хадаа гансашье республика дотороо бэшэ, мүн орон соогуураа суудаа гарһан алдарта Байгал далайн эрье дээрэ оршодог гэжэ. Ушар иимэһээ, олон тоото айлшалагшад, холын айлшад манай нютаг соогуур гаража, Байгал далай дээрэ амархаяа ошоно. Хэнэйшье мэдэһээр, тэдэнэй олонхинь манай магазинуудта, столовонуудта орожо, худалдаан абагшадаймнай тооё нэмэжэ гэнэ. Гэбэшье холын айлшад урда үргэнөөр үлдэхэ сэлин угтаха уужам, томо, һаруул магазинуудгүй байнамнай гэмшэлтэй. Районой түб болохо Кабанск һууриинда мүнөөдэрэй эрилтэдэ хүрэмөөр нэгэшье магазин үгы бшуу.

Кабанск һууринда худалдаа наймаанай хэдэн гэриха тухай түсэб гурбан һэнлэй саада тээ батладаһан һэн. Зүгөөр мүнөө энэшье түсэбынь мартагдаа ха. Манай районда эхилэгдэһэн удаан, унжагай барилгануудай нэгэн. Тимлюй станцида онтово бааза 1977 онһоо баригдажа байдаг. Тэрэнэй хэзээ ашаглалгада үгтэхэнь үшөө мэдэгдэнэгүй.

Энэ мэтэшэлэн дутуу дундануудые тоолохо болоо һаа, олон юм ааб даа. Манай районгой правлени хүдөөгэй ажалшадые худалдаа наймаанай талаар хангалгүй, һайжаруулха, наймаалагшадай ажалые хүнгэдхэхэ, магазинуудые һэльбэн шэнэлэхэ, заһабарилга талаар үшөө баһа оролдохо гэргана. Мүнөө дээрээ райондомнай 50 магазин наймаалагшагүйгөөр хүдэлнэ. Зүгөөр саашадаа иимэ магазинууд тоо олошорхуулагдахагүй байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, манай республикын эдеэ хоолой промышленностиэ баһагардаһан продукциын мүртэй гарганагүй. Байгша ондо Улаан-Үдын кондитерска фабрикаһаа манда орохон 91,8 тонно конфетын оройдоол 552 килограммынь бацгалагдаһан байгаа. Энэл фабрикаһаа орохон 63 тонно макаронһой, мүн Ивалгын, Тарбагатайн кондитерскэ фабрикануудһаа продукцин бацгалагдаагүй элгээгдэһэн ушар бидэнэй түсэбэй дүүргэлгые муугаар нүлөөлнэ.

Эдэ фабрикануудай эльгээһэн продукциин шанар муу байдаг. Байгша оной октябриин 11-дэ үнгэргэгдэһэн шалгалтын дүнгөөр Ивалгын кондитерска фабрикын гаргаһан 5 тонно карамель муу шанартай гэжэ элирүүлэгдэһэ.

Мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдые худалдаа наймаанай талаар хангалтгүй райпогой автолавкануудай колоошон-наймаалагшадай оролдосотойгоор хандадаг. Гэбэшье тэдэнэй хүдэлмэри гансал бэлэдһөөшье дулдыдадаг бэшэ. Эхэнэрнүүдэй, эрэшүүлэй арһан гуталнуудай, дулаан малгай, хүүгэдэй хубсаһа хунарай, бензинээр хүдэлдэг хюрөөнүүдэй складуудта үгы байдаг ушар автолавкын наймаалагшадай хүдэлмэрине гэдэргэнь татана.

Материально - техническэ баазаяа үргэдхэхэ, эд бараанаа эрьесэ дээшэлүүлжэ шадахагүй байнабди. Гэхэтэй хамта барилга эхэ удаана. Магазинуудые, худалдаа наймаанай түбүүдые шэнэ, гоё һайхан проектээр бариха хэрэгтэй. Энэ хадаа манай үе сагай эрилтэ болоно бшуу.

А. СОБОЛЕВ,
Кабанскын районгой правлениин түрүүлэгшэ.

АРАДАЙ ХИНАЛТА АЖАЛЛАНА

ҺАРЫН ҺҮҮЛШЫН ПЯТНИЦАДА...

«СССР-эй Арадай хиналтын комитедтэ харагдаба», «Комитет тогтообо»... Иимэ үгэнүүдээр эхилһэн мэдээсэлнүүдһээ хүнүүд арадай хинагшадай ажал ябуулгын һүүлэй үрэ дүн тухай мэдэдэг. Дүрим хазагайруулагшадые хэһээһэн тухай, элирүүлэгдэһэн дутагдалнуудые усадхаха зорилгоор абтаһан хэмжээнүүд тухай, арадай хиналтын органуудай хамаарһанай һүүлээр болоһон һайн хубилалтанууд тухай тэндэ хэлэгдэдэг. Гэтэр үсөөхэн эдэ мүрнүүдэй саана олон хүнэй хэһэн хүнгэн бэшэ, нарин тодорхой ажал байдаг.

Ороной арадай хинагшадай штабай — СССР-эй КНК-гай хүдэлмэри тухай журналист Станислав ТРОИЦКИИН репортаж соо хөөрэгдэнэ.

КОМИТЕДЭЙ БАЙШАНГАЙ коридороор ябахадаш, эндэ ямаршье тиимэ онсо юумэн болоногүй гэжэ һанахаар байдаг. Оршон тойрон абяа шэмээгүй. Кабинет соогуур һууһан хүдэлмэрилэгшэд данса документнүүдые яаралгүйхэнөөр шэнжэлэн үзэжэ, юунэйшьеб доогуурнь зуража, юушьеб буулган абажа, тооложо, бодожо байха юм. Гэтэр абаһаар харахада, юрын канцеляриин иимэ байдал үнэндөө тиимэ бэшэ. Ута гартай хүнүүдэй айхабтар мэхэтэйгээр худхуулһан ажахын элдэб хара ябуулганууды нь эндэл гүйсэд элирүүлэгдэдэг. Олон зуун данса шэнжэлэн үзэһэнэй һүүлээр эндэхид гүрэнэй мүнгэ зөөри үрихэ, гүрэнэй түсэб дүүргээгүйгөө шадамараар далдалха, үйлэдбэриин даабаринуудые таһалдуулха арга олгоһон нүхэ һүбэнүүдые олодог. Эдээниие элирүүлхын тулада заримдаа шэнжэлэлгын нилээд ехэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй болодог. Хэрбээ энээниие КНК-гай инспектор хэжэ эхилээл, заатагүй дүүргэдэг. Ямаршье ажахын айхабтар орёо «ребус» таагдаха, ёһотой сэгнэлтэ абаха, хүн зондо дуулгагдаха ёһотой бшуу.

Гурим журамаа хатуу шангаар баримталдаг, ажал хэрэгээ эрхимээр мэдэдэг байха гээшэ арадай хиналтын хүдэлмэрилэгшэдэ табигдадаг гол эрилтэнүүд мүн. СССР-эй КНК-да элдэб олон мэргэжэлтэй хүнүүд хүдэлдэг. Тэдэнэй олониинь партиина, совет ба комсомолой хүдэлмэриин ехэ һургуули гараһан, ооһэдөөшье ажахын томо предприятинуудые толгойлһон хүнүүд байха юм.

КОМИТЕДЭЙ ЗАСЕДАНИИН үдэр бодото дээрээ лаблагдадагшьегүй. Һара бүриин һүүлшын пятница бүхэндэ заседани болодог заншалтай. Москвагай, Куйбышевай гудамжын 21-дэхи гэрэй шоур таладахи часай хоёр дахин сохиходонь, комитедэй гэшүүд дарагар гоё бэшэ, юрын багахан зал соо сугларжа, ута столой саана һууринуудаа эзэлдэг. Хүн бүхэнэй урда шалгалтын материалнуудтай хара ногоон хабтаһан табяатай байдаг. Тэдэниие зүбшэн хэлсэхэ болоно.

Бидэнэршье нэгэл заседаниин хабтаһые нээжэ, хараад үзөе. Мүнөөдэр юун тухай хөөрэлдөөн болохоб?

Зүбшэхэ зүйлэй түрүүшын асуудал иимэ: «Ой модоной, барилгын ба хушалтын материалнуудые хүн зондо худалдалга эмхидхэхэ талаар Центросоюзай Главкоопхозторгын хүдэлмэриин ехэ дутагдалнууд тухай». Дагестанай АССР-эй, Воронежой болон Оренбургын областьнуудай кооперативна эмхинүүдтэ хэгдэһэн шалгалтын үрэ дүн тухай инспектор элидхэнэ.

Гүрэмнай жэл ерэхэ бүри улам ехэ материал хүдөөгэй хүн зоной хубиин хэрэглэмжэдэ гаргана. Гэтэр эд хэрэглэгшэдэй кооперациин эмхинүүд модо, хирпиисэ, цемент худалдаха ёһотой зондоо олон ушарта худалданагүй гэжэ шэнжэлгэ харуулна. Хубиин барилга хэгшэдтэ зорюулагдаһан материалай 80 процент шахууль оройдоо тэдээндэ хүрэжэ ошодоггүй байна. Харин хүрэжэ ошоһон материалыень хүнүүд эхэнхидээ арай шамай гэжэ абадаг юм.

Юрэнхы тобшолол иимэ. Тэрэниие хэхын тула худалдаа наймаанай орёо тоосоо шалгаха, тус тус магазинуудай, баазануудай хүдэлмэриие байра дээрэнь шалгаха, худалдан абагшадай олондонь асуудалнуудые табиха ушартай болоо. Бүхы продукциин ханшаа ошоһыень шалгагшад бревно, хирпиисэ бүхэн дээрэ гэхээр адаглан хаража үзэһэн байна. Тобшололнууд олон зуун тоогоор баримталагданхай. Гэбэшье али бүхы зүбшэн хэлсэлгэ «шалгалтын дүнгүүдые зүбшөөнэ гүт?» гэжэ зэмэтэй нюурнуудта табигдаһан асуудалаар эхилдэг. Зүгөөр арадай хинагшадай жэншэдгүй нарин шалгалтын үрэ дүнгые буруушаахань бэрхэтэй. Тиимэ зэмэтэйшүүл гурим эбдэһэнэйнгээ түлөө харюусаха баатай болодог.

Энэ ушарта Центросоюзай хүтэлбэрилэгшэд шанга донгодолго абаха зэргээр зэмэсэ амсаһан, харин зариманһаань ехэхэн мүнгэ даража абаха гэжэ тогтоогдоһон байна.

ТИИГЭЭД ЗҮБЛЭХЭ ЗҮЙЛДЭ үшөө ямар асуудалнуудай табигдаһые харая. Баруун-Казахстанай түмэр замда ерэхэ үбэлдэ хангалтагүйгөөр бэлэдхэһэн байба. СССР-эй Минчермедэй Донской ашагта малтамал шанаржуулгын комбинат түрүүшын хахад жэлдэ түсэбэйнгөө оройдоо 30 процент хүрэтэр руда абаа... СССР-эй Минхимпромой «Стекловолокно» гэдэг Гусевска нэгэдэлдэ һүүлэй наймаан жэлэй туршада барилгахабсаралгын жэлэй түсэбые оройдоол нэгэ дахин дүүргэһэн байба... Минстанкопромой барилгын талмайнуудтахи байдал үргэнөөр шалгагдаад, хангалтагүй дээрэ тоологдоһон байна... Граждан авиациин хойто хэдэн управлениин авиационно-техническэ баазын хүдэлмэриин дутагдалнууд тухай материал транспортын таһаг зүбшэн хэлсэлгэдэ табяа...

Асуудалнууд, асуудалнууд. Тэдэниие миин лэ тоолоходо, арадай хинагшадай ямар олон асуудал шэнжэлэн үзэдэг байһаниинь элирнэ. Тэдэнэй анхаралда абтаагүй ажабайдалай ямар нэгэн талые нэрлэхыншье аргагүй бэзэ.

Барилгын ба барилгын индустриин таһаган инспекторнүүд Томь мүрэндэ ородог мууһай уһанай хаалта-һагшуурнуудые бултыень шахуу шалгажа үзөө. Тэдэнэй олонхинь эдэрхэй байһые тодоруулжа, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдые хэмжээ абахыень баадхаһан байна. Волго ба Ураал мүрэнүүдэй, Кузбассай агаарай ба уһанай байдал, Арктикын ариг сэбэрынь тус таһагай саг үргэлжын хиналтада байдаг... Энэ хүдэлмэриин үрэ дүнгынь ямар гээшэб? Таһагые даагшын орлогшо Г. Гордов энеэбхилнэ: «Жэшээнь, Байгалда омоли олошороо».

Комитедэй хүтэлбэрилэгшэдэн бэелүүлжэ байдаг олон талата хиналтые ниислэлэй кабинедүүдтэ һуугаад хэжэ болохогүйнь ойлгосотой. Тиимэһээ инспекторнүүд элдэб нютагуудта гаража, байдалые байра дээрэнь шалган шэнжэлжэ, нилээд ехэ сагаа барадаг. Жэшээнь, тэрэл барилга ба барилгын индустриин таһагай инспектор А. Богатыреватай хөөрэлдэхэдэмни, жэлэй эхинһээ хойшо зургаан һара командировкодо үнгэргөөб гэжэ хэлээ. Теэд жэлнай үшөө дүүрээдүй бшуу! Энэмнай ори гансахан жэшээ бэшэ.

Комитедтэ эндэ тэндэһээ ороһон дохёо мэдээнүүдые шалгахын тулада шье, мүн ажалайнгаа түсэбэй ёһоор шье нютагуудта гараха хэрэг боложол байдаг. Мүнөө, жэшээнь, бүхэсоюзна субботнигуудта ажалшадай хүдэлжэ олоһон мүнгэ зөөриин хэр аша үрэтэйгөөр ашаглагдажа байһаниинь шалгагдана. Үхибүүдэй ба эмнэлгын зургаанууды е бариха гэһэн зорилгоороо энэ мүнгэ зөөриин заатагүй ашаглагдахын хойноһоо комитет хёрхоор адаглажа байдаг. Хүнүүд хэһэн ажалнай иимэ бодото юумэнүүд болоод байна гэжэ хараха ёһотой бшуу. Иимэ объектнүүдтэ дурасхаалай тусхай тэмдэгүүдые хадаха шухала тухай хөөрэлдөөнэй комитедтэ боложо байһаниинь дэмы бэшэ. Тиин тэдэниие жэшээтэ ёһоор бариха хэрэгтэй байһаниинь ойлгосотой. Энээнэй хойноһоо адаглахын тулада комитедэй хүдэлмэрилэгшэд баһал командировкодо гараха ёһотой.

АЖАЛШАДАЙ гомдол ба дурадхалнуудай Түбэй бюро гээшэдэ ороогүй һаа, СССР-эй КНК-гай хүдэлмэриие гүйсэд мэдэхэгүй болонобди. Энэ нэрэнь бүри 30-аад онуудһаа үлэнхэй. Тэрэ үедэ М. И. Ульянова Бюрое даагша байгаа. Тэрэ ном соогоо ингэжэ дурсан бэшэнэ: «...Намда Ярославский хонходоод, РКИ-гэй Гомдолнуудай бюрогой даагшань болохогүй гүш гэжэ асууба. Би дары зүбшөөбэб. Куйбышевай гудамжын 21-дэхи гэртэ тон элдэб удхатай бэшэгүүд ородог һэн. Тэдэнь ямагтал эрхэтэдэй хубиин хэрэгтэ хабаатай бэшэ, харин гүрэнэй ба партиина байгуулалтын, мүн тушаалта нюурнуудай засаг хэтэрүүлһэн, захиргаанай алдуутай ябуулганууд гэхэ мэтын асуудалнууд байгаа».

Ороной арадай хиналтын комитедүүдтэ жэл бүри 600 мянга гаран хүн хандадаг. Тэдэнһээ ороһон дохёонуудые шалгахадаа, комитедэй хүтэлбэрилэгшэд ажалшадай бэшэгүүд ба мэдүүлгэнүүдтэй хүдэлмэрилхэ гол ёһонуудые хододоо хүтэлбэри болгодог. СССР-эй КНК-да иимэ дүрим тогтоогдонхой: эгээл шухала бэшэгүүд тухай абтаһан үдэртэнь комитедэй түрүүлэгшэ гү, али орлогшодонь элидхэхэ. Тиин шухала болоо һаань, тиимэ бэшэгээр хүниие яаралтай командировкодо эльгээхэ, тодорхойгоор шалгаха хэрэгтэй болодог.

Жэшээнь, зуһалангай гэрхэнүүд гэдэгые бариха үедэ Латвиин ССР-эй Минстройн хэдэн предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй засагаа бүдүүлигээр хэтэрүүлһэн тухай асуудалые комитет зүбшэн хэлсээ. Харин бүхы юумэн бэшэгһээ эхилээ бшуу. Энээнэй эсэстэ хуули бүдүүлигээр хазагайруулагшад хүтэлбэрилхы тушаалһаа гаргагдаһан, зариманиинь партиһаа гаргагдаһан, тэдээн тухай материал СССР-эй Прокуратурада дамжуулагдаһан байна. Латвиин ССР-эй барилгын министр Н. Кафтайловта хатуу донгодолго сонсохоһоо гадна, мэдэлдэнь байһан предприятинуудай коллективүүдэй түлөөлэгшэдэй суглаан дээрэ үгэ хэлэжэ, саадай нэгэдэлнүүдтэ иимэ хуули буса юумэнэй болоһон шалтагааниие тайлбарилжа, абтаһан хэмжээнүүд тухай хэлэхыень СССР-эй КНК уялгалһан байна. Тиин тиимэ суглаан болоо юм.

Хуули эбдэхэ, засаг хэтэрүүлхэ, юумэ үрихэ, журамгүй ябадал гаргалга арадай хинагшадай хёрхо нюдэнһөө зайсаха ёһогүй гэжэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ тэмдэглэгдэһэн байна. Тиин арадай үмэнэ харюусалгаяа мартаһан хүнүүдтэй шанга хөөрэлдөөн СССР-эй КНК-гай зал соо һарын һүүлшын пятница бүхэндэ болодог юм.

(«Правдын» пресс-бюро).

ОЁДОЛШОД УРМАТАЙ

«Бурятшвейбыт» нэгэдэлэй «Сибирь» ательедэ хубсаһа хунар оюулхаар захил хэгшэд ехэнхи ушарта сэдьхэлээ хананги байдаг.

Коммунис ажалай ударник, цеховэ комитедэй түрүүлэгшэ Валентина Ивановна Смолинагай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригада социалис мүрысөөе толгойлдог юм. Бригадын бүридэлдэ 9 хүн ородог. Тэдэнэр бултадаа һуранад. Гурбаниинь Эрхүүгэй технологическа техникумдэ заочноор, зургааниинь коммунис ажалай һургуулиин хэшээлнүүдтэ ябадаг.

Мүнөө үедэ үйлэдбэридэ һайшаалта хубилалтануудай боложо байһан сагта мэргэжэл шадабари, эрдэм мэдэсэеэ дээшэлүүлээгүйдэ аргагүй гэжэ залуу оёдолшод мэдэрнэ. Уран гартай басагадай захилшадые баясуулжа байдагынь, нарин нягтаар, харюусалгаяа мэдэрэн хүдэлдэгынь тон һайшаалтай, аха заха нүхэдэй зүгһөө дэмжэлгэ абадаг юм. Дүй дүршэлтэй, шадабари ехэтэй болохо бүри эдэнэр продукциингаа шанарые һайжаруулха зэргэтэй.

Валентина Ивановна — дээдэ гарай мэргэжэлтэн, өөрынгөө баян дүй дүршэлые залуушуулда ехэ дуратайгаар дамжуулдаг. Һая түрүү хүдэлмэрилэгшэ КПСС-эй гэшүүндэ абтажа, ажабайдалдань шухала ушар болоо.

«Фашис Германиие илаһаар 40 жэлэй ойдо — 40 габшагай долоон хоног» гэһэн уряа доро нэгэдэлэй коллектив хүдэлнэ. В. И. Смолинагай бригада байгша оной гурбадахи кварталай дүнгүүдээр социалис мүрысөөндэ илажа, үйлэдбэриингөө түсэб 104,2 процент дүүргэһэн байна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. В. И. Смолина залуу оёдолшод Ольга Лещенко Вера Жарникова хоёрто зүбшэл үгэнэ. 2. Түрүү хүдэлмэрилэгшэ Людмила Зангрaсва.

В. КАЗАНЦЕВАЙ фототекст.

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮД

НЮТАГТАА ХҮНДЭТЭЙ

Коммунист Ц-Д. У. Гонгоров Захааминай районой Енгорбойн совхозой аха захатанай нэгэн юм. Наһатай болоһоншье һаа, хүнгэн солбон. Мори унаад табарса хатаруулжа ябаһан хүнтэй ушарбал, Цыден-Доржо Уханаевич гэбэл огто алдахагүйт. Он жэлнүүд ошожо ябаа юм бэзэ. Зүгөөр дайнай, ажалай ветеран даажа байһан ажал хэрэгээ оролдосотойгоор дүүргэһэн зандаа. Ц-Д. У. Гонгоров мүнөө ажахын бүхы адуушадай ажалыень хүтэлбэрилнэ. Цыден-Доржо Уханаевич һүүлэй 9 жэлэй туршада энэ тушаал даажа абаһай. Энэ нүхэрнай пенсидэ гараһаншье һаа, хүдэлһөөр. Ветеранай ажабайдалайнь намтарые абаад харахада, бүхы шахуу наһаграа хүдөө ажахыда ажаллаһан байна. Ажахын отделениие эрхилэгшээр, һү һаалиин фермые, гүүртые даагшаар хүдэлһэн юм. Тиин нүхэр Гонгоров олон ондоо хүдэлмэри хэжэ ябахадаа, даажа абаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хачдадаг, хамтын ажалые урагшатайгаар дүүргэхэ гэжэ тэмсэдэг байгаа. Совхозой адуушадай ажал хэрэгүүдэй жэлһээ жэлдэ һайжаржа байһан ушар энэ хэлэгшыемнай элирхэйлэн харуулна. Мүн Цырен-Доржо Уханаевичай эрмэлзэл зоригыень иимэ нэгэ баримта тодо хурсаар тодорхойлжо үгэнэ. Зунай үедэ адуун һурэгтэ тэжээл бэлэдхэлсэхэ хүдэлмэридэ заатагүй хабаадалсадаг. Тиигэжэ үбһэ бэлэдхэгшэдэй звеное хүтэлбэрилдэг гуримтай. Энэшье жэлдэ Ц-Д. У. Гонгоровой удариадһан коллектив тэжээл ехээр нөөсэлэлсөө.

Иигэжэл дайнай, ажалай ветеран Цырен-Доржо Уханаевич Гонгоров коммунист нэрэ зэргэеэ дээрэ үргэн ябажа, түрэл ажахынгаа экономикые хүгжөөхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулна.

Н. БУДАЕВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТАСС · АПН

МНРП-гэй ЦК-гай ПЛЕНУМ

УЛААН-БААТАР. Монголой Арадай-революционно партиин Централъна Комитедэй ээлжээтэ Пленум эндэ болобо. МНР-эй Арадай ажахы болон соёлые хүгжөөлгын 1985 оной гүрэнэй түсэбэй проект тухай МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, Госпланай түрүүлэгшэ Д. Содномой, 1985 оной Гүрэнэй бюджедэй проект тухай, 1983 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тухай республикын финансын министр Д. Моломжамцын хэһэн элидхэлнүүдые Пленум шагнаад, зүбшэн хэлсэһэн байгаа.

Эмхидхэлэй асуудалнууд хаража үзэгдэбэ. Пленум Д. Содномые—МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүнээр, Ц. Балхажавые МНРП-гэй ЦК-гай секретаряар һунгаа. Пенсидэ гараһантайнь дашарамдуулан, тэрэнэй гуйлтаар Пленум Д. Майдарые—МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүнэй уялгануудһаа, Г. Адьяе МНРП-гэй ЦК-гай секретариин уялгануудһаа сүлөөлбэ.

МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ж. Батмунх Пленум дээрэ дэлгэрэнгы үгэ хэлээ. Энэ түсэбтэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй социально-экономическа зорилгонууд амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна гэжэ МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Ж. Батмунх мэдүүлбэ.

Хани ёһоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ошожо ерэһэн ушарнай политическэ шухала удха шанартай байгаа гэжэ тэрэ хэлээ. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр К. У. Черненкэтэй, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшэ нүхэр Н. А. Тихоновтэй уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүднай үнэн зүрхэнэй, хани ёһоной оршон байдалда үнгэрбэ. Хоёр талын харилсаанай, мүнөө үеын уласхоорондын гол шухала асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

Дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй хабаадалгатай СЭВ-эй гэшүүн-оронуудай Москвада болоһон Экономическа зүблөөнэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ гээшэ онсо шухала удха шанартай гэжэ МНРП-гэй ЦК, МНР-эй правительство тоолоно.

Ерэхэ жэл партиин ээлжээтэ съездэ эдэбхитэйгээр бэлдэлгын жэл, баатар габьята совет арадай гитлеровскэ фашизм болон япон милитаризмые һамна бута сохижо, Агууехэ Илалта туйлаһаар 40 жэлэй ойн жэл болохо юм. Тиимэһээ бүгэдэ арадай социалис мүрысөөн дэлгэрхэ ёһотой.

МНР-эй АРАДАЙ ЕХЭ ХУРАЛАЙ СЕССИ

УЛААН-БААТАР. МНР-эй арбадахи зарлалай Арадай Ехэ хуралай зургаадахи сесси эндэ болобо. Гүрэнэй засагай дээдын зургаанай депутадууд долоодохи түсэбтэ табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабаринуудые дүүргэлгын дүнгүүдые зүбшэн хэлсэһэн, МНР-эй Арадай ажахы болон соёлые хүгжөөлгын 1985 оной түсэбые, республикын Гүрэнэй бюджедые, 1983 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэлые хаража үзэһэн байна.

МНР-эй Госпланай Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо, МНР-эй Министр П. Жасрай элидхэл хэбэ.

Сессиин депутадууд МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Ж. Батмунхые МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшээр һунгаа.

МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Д. Содном МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшээр томилогдобо.

СИРИИН ЗАЛАН СЭХЭ ХАРАА ШЭГЛЭЛ

ДАМАСК. Араб социалис дэбжэлтэ гэдэг партиин (ПАСВ) ЦК-гай пленум эндэ хүдэлмэрсэ эхилбэ. Партиин болохоёо байгаа 8-дахи нютагай конференциин зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаха ЦК-гай политическэ, экономическа ба эмхидхэлэй элидхэлнүүдые тэрэ хаража үзэхэ байна.

ПАСВ-ын Генеральна секретарь, САР-ай президент Х. Асад пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Сири экономическа хүгжэлтын ба социальна дэбжэлтын замаар саашадаашье дабшаха гэбэ. Арабуудые дарлан мүлжэхые һэдэдэг Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые бусад араб арадуудтай хамта Сириин арад буруушаан тэмсэнэ гэжэ Х. Асад мэдүүлбэ.

ЧССР-эй ФЕДЕРАЛЬНА СУГЛААНАЙ СЕССИ

ПРАГА. Чехословакиин Социалис Республикын Федеральна суглаанай сесси эндэ нээгдэбэ. 1985 оной ЧССР-эй Гүрэнэй бюджет тухай асуудалые депутадууд хаража үзөө.

КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, ЧССР-эй Президент Густав Гусак, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Любомир Штроугал сессиин хүдэлмэридэ хабаадаба.

ЧССР-эй финансын министр Леопольд Лер ЧССР-эй Гүрэнэй бюджет тухай хуулиин проектые депутадуудай үзэмжэдэ табяа. КПЧ-гэй XVI съездын ба партиин ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр бюджет зохёогдоһон байна гэжэ тэрэ тэмдэглээ. 1985 ондо мүнгэ зөөри үйлэдбэриие хүгжөөлгые эршэдхэлгэдэ, эрдэм-техникын хүгжэлтэдэ зорюулагдаха юм.

БАРУУН ЕВРОПООР ДЭНШЭНЭ

ВАШИНГТОН. США-гай гүрэнэй секретарь Дж. Шульц зургаан үдэрэй хугасаа соо Баруун Европын оронуудаар ябахаяа гараба. Баталагдаһан түсэбэй ёһоор, США-гай гадаадын политическэ албан зургааниие толгойлогшо Великобританиин гадаадын ба харилсаанай хэрэгүүдэй министр Дж. Хаутай уулзаха, Бельгиин правительствын хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадтай хөөрэлдэхэ, гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй хабаадалгатай НАТО-гай соведэй сессиин хүдэлмэридэ, мүн Европын «юрэнхы дэлгүүрэй» комиссиин заседанида хабаадаха байна. США-гаа бусахынгаа урда тээ Шульц ФРГ-гэй федеральна канцлер Г. Кольтой уулзаха юм.

Захиргаанай түлөөлэгшэдэй тэмдэглэһэнэй ёһоор, хараалагдаһан уулзалгануудай, хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Хойто Атлантическа бүлэглэлэй сэрэгэй хүсые саашадань үргэдхэлгэдэ гол анхаралаа хандуулха байна. Ядернабэшэ хүсэнүүдэйнгээ шанарые, тоое үргэдхэхэ «шэнэ зорилго» союзнигуудайнгаа урда табиха хараатай байна бшуу.

ХҮН—КОЛЛЕКТИВ—ХҮМҮҮЖҮҮЛГЭ

ЭХЭНЭРЭЙ ЗОРИГЖОЛ

Гаагдашагүй гүнигаар манатаһан харасатай, багсаамжалхада, табияа шахаһан эхэнэр фермын улаан булан руу хүндөөр гэшхэлэн орожо ерээ һэн. Уруунь бооһон пулаадаа юундэшьеб шангалжа уяад, хэнэйшье нюур руу харангүй зогсоһон тэрээндэ парткомой секретарь уриханаар хандажа:

— Дулмасуу хээтэй... Танда энэ корреспондент ерээд байна. Фермэдээ түрүүлжэ ябана гүбта даа. Ажал тухайгаа хөөрэжэ үгөө һаатнай... — гэбэ. Һаалишан эхэнэр аалихан хо... эйгоор зүбшөөлөө үгэжэ, нюдөөрөө һандали бэдэрээдхинэ. Хөөрэлдэхыемнай абяагүй адаглажа һууһан нүхэдынь — һаалишад, үхэршэд һууринуудһаа һуха харайлдан бодожо, «Наашаа, наашаа һуугыт, Дулмасуу хээтэй», — гэлдэхэ юм...

Сонхын дэргэдэ ошожо, түр зуура абяагүй һуунабди. Һаалишанай шарайе адаглан харанаб. Хабарай харсуу һалхиие, үбэлэй шэмэрүүн хүйтэниие, ажабайдалай али бүхы бэрхэшээл зоболонгые, баяр гашуудалые үзэһэн шарай...

— Басаган, ши хэрэгтэйгээ өөрөө асуугыш даа. Бишни өөр тухайгаа хөөрэжэшье үзөөгүй хүнби—гэнэ. Журналистын хэлэн дээрэ хододоо бэлэн байдаг асуудалнуудые шагнахадаа, хүхюугүйгөөр миһэд гэнэ:

— Эхин һургуулиһаа ондоо эрдэмгүй хүм гэхэдэм, гайхаха гүбши даа, муха... Найматай үхибүүн ябахаһаа эхилжэ, үнеэ шобтороо ха юмбиб. Эсэгэмни адуушан, эжымни баһал һаалишан ябаһан юм...

Үнгэрһэн бага наһаяа олон үгэгүйгөөр дурдахыень шагнахада, жэгтэй һонин. Нюргаар багахан аад, шамбай сула бэетэй, шодогорхон хоёр гээгэтэй, хаб харахан, угаа хөөрхэн, оройдоол найматайхан басаганай үнеэ һаажа һууханиь нюдэндэ харагдаадхихадал гэнэ. Хатуу хүхэтэй үнеэ шобторхонь бэрхэл байгаа ёһотой даа...

— Теэд ондоогоор аргагүй байһан юм. Дайн хоёрдохи жэлээ ябажа байгаа гэжэ мүнөө ойлгогшоб. Зоболон гансаараа ерэдэггүй гэдэгтэл, 1944 ондо гэнтын аюулаар абамни наһа барашоо... Ахай бидэ хоёр эжыгээл дүмэхые оролдообди. Хоёр дүүмнай бүришье багануудһэн.

Зүб лэ даа. Тиихэдэшье, хожомыньшье эдирхэн Дулмасууда һургуули һанаха саг болоогүй. Эжыдээ түһалжа, дүүнэрээ үргэлсэхэ ёһотой байгаа. Һураха хүсэл тэрээндэ байгаагүй гэхэ гүт? Байнгүй яахаб! Тэдэнэйхиһээ нэгэ бага дээрэ байдалтай малшадай үхибүүд хүнэһээ үбэртэлөөд лэ, Суулгын һургуули руу ябагалдаг байгаа ха юм...

— Тиигээд лэ, һаалиин фермэ наһанайм һургуули болоо юм лэ даа. Дайнай дүүрэхэдэшье, байдалнай абаһаар заһараагүй. Хэды олон хүбүүднай фронтһоо бусаагүй гээшэб! Фермэ дээрэ ганса һамгад, үхибүүд... Хэсүүл агша һэн даа!

Дулмасуу тиихэдэ ажалдаа яһала дүрэтэй болоод байгаа. Эрдиһэн түргэн басагые эжы, абынгаа эгээл һайе абажа гараһан үхин гэжэ нютагаархиниинь магтажа эхилээ. Үшөө гэгээржэ захалаагүйдэ фермэдээ ерээд, тэжээлээ тэмтэрхэ тооной зөөхэ. Бэерэшэһэн гарнуудаа үхэрэй сами руу гударжа дулаасуулха... Залуу үнеэнэй монсогор хатуу дэлэнгые тэсэмгэй нидхэржэ эбилгэхэ. Иигэһээр лэ ажалайнгаа газарта бүхэли үдэрөө барахал даа. Үдэшэ орой гэртээ ерээд, хүйтэбэр сайгаа гудамхижа һуухадаа, элдэб бодолнуудые һанаандаа оруулагша һэн бэзэ.

— Колхозой ажал баргадаха бэшэ, ондоошье хүдэлмэридэ ороо һаамни, байгаа һаабза. Теэд.. хэжэ ябаһан ажалаа, фермынгээ һамгадые орхижо хаана ошохобши... Угайдхадаа, үнеэдээ харамнахаш...

Тиигээд лэ тэрэ фермэдээ үлөө. Дайнай газарта хүндөөр шархатажа бусаһан нютагайнгаа хүбүүн Рагшын Ринчинтэй хуби заяагаа нэгэдүүлжэ, өөрын гэр малтай болобо. Нүхэрынь колхоздо барилгашанаар хүдэлжэ захалаа. Удангүй тэдэнэр хүбүүтэй болоо. Һүүлээрнь — басагатай. Одхониинь—баһал хүбүүн.

— Үхибүүдэйнгээ өөдөө болоходонь лэ, сагай ошоһые мэдэхэш даа. Фермэ руугаа һалирһаар, тэрэниие ойлгохо заб олоногүй гээшэ гүбди? Нэгэл мэдэхэдээ, Дулмасуу Доржиевна, Дулмасуу хээтэй гүүлэдэг болоһон байшооб... Хүүгэдни һургуулияа дүүргээ. Хоритойхон ехэ хүбүүмнай гэнтын оһолоор наһа баража, бидэнээ газар мүргүүлээ һэн даа... Хубидаа гомдожо, зобоол агша һэм. Ажал дээрээл һамаархаш. Бүхэли үдэртөө фермэ руугаа эрьелдэхэдэш, сэдьхэлшни бага тэниидэн мэтэ болохо...

Зүб лэ даа. Үндыжэ бодохоор бэшэ гай зоболонгой тудахада, ажалша хүниие ажалынь лэ абарна ха юм. Нүхэд гэжэ байха даа. Үгы һаань, хүнгэн бэшэ хуби заяатай энэ эхэнэр яажа ажаһууха бэлэй?!

— Мүнөө ажаллахада, хүнгэн болоо. Дүшөөд жэлэй арга дүрэ яашахаб даа. Фермынгээ басагадые — Люба, Маринануудые харахадаа, өөрөө эгээл иимэ, дүрэгүй үүхи ябаһанаа һанаадхидагби. Тиигээд лэ шадалаараа тэдэнээ дүмэхые оролдохош... Тусгаар бэрхэдээ бэшэ, харин дүршэл ехэтэйдээл Степанида Сафонова бидэ хоёр фермэдээ түрүүлнэ ха юмбибди.

Степанида Сафонова... Хэды жэлэй туршада Дулмасуу Доржиевна тэрээнтэй мүрысэнэ гээшэб! Хэды дахин тэрэнь һаалишаниие ахижа гараа б! Үндэр тэгшэ бэетэй, бардаастай шанга хоолойтой, сэбэр буряад хэлэтэй, согтой хүхюун ород эхэнэрые фермын улаан булан дашье, ажал дээрэньшье хараабди. Шуумгай түргэн хүдэлсыень урдижэ обёоржо ядан зогсоходоо, ямархан шье бэрхэ һаалишанда мүхөөгөө бэлээр үгтэхэгүй байһыень сэлгохоор һэн...

— Бэрхэ даа Степанида, юу хэлэхэб, бэрхэ. Тэрэнэй эндэ хүдэлһэн сагһаа хойшо амар заяа үзөөгүй ёһотойб... Үнеэн бүриһөө үдэрэй долоон килограмм һү һаахаар түсэблөө һааш, Степанида долоо хахадые табяад байха. Найма гэхэдэш, дээрэнь хахадые нэмэжэрхихэ... Степанидатай мүрысэхэдэ, хэсүү даа... Теэд Степанидын үгы һаань, яаха һэм[illegible]? Үйтай байха һааб даа!

Тиимэл даа, уйтайшье, урмагүйшье байха һэн. Бүхыдэнь Суулгын фермын байдалые хаража үзэхэдэ, баясамаар юумэн балайшье ехэ бэшэ байгаа һэн. Энээндэнь ушар шалтагаанууд олон. Эгээл ехэнь гэхэдэ, фермын малай байра хүйтэн, уйтан, харанхы. Һү һаалиин фермэдэ гэжэ бэшэ, харин тад ондоо зорилгоор баригдаһан энэ байрын таарамжагүй байһаниинь ойлгосотой. Саашань тоолобол, гараар һааха шадамар һаалишадай хомордохоһоо эхилээд, тэжээлэй дуталдаха хүрэтэр ехэшье, багашье шалтагуудые дурдаха баатай болохобди...

— Тэжээл багаар үгтэнэ гэжэ үдэр бүри гэмэрхэш даа. Теэд бодоод үзэхэдэш, тэрэш хаа хаанагүй дуталдаһан байха... Ямартаа бусадһаа ехые эрихэбши... Үнеэднай мүнөө үдэрэй хоёр дахин бурдууг эдинэ. Һаамыньшье энэ үеэр багашаг ааб даа. Жэлэйнгээ түсэбые найман һара соо дүүргээ һэм. Мүнөө ерэхэ жэлэй тоосоогоор хүдэлжэ байнаб. Степанидамни яахаяа гартаха һэм — баһал тэды хирээр жэлэйхиеэ дүүргээ. Юһэн һара соо һаамхай үнеэн бүриһөө 1921-ые һаажа, намаяа хойнотуулба. Яахаб, жэлэй дүүрэтэр хаража үзэхэ гүбди...

...Хөөрэхэ юумэмни дууһаба гэһэншүүгээр Дулмасуу хээтэй урдаһаамни хараадхина. Пеэшэнэй урдуур зэргэлжэ һууһан нүхэдынь һандалитаяа даб гэжэ:

— Хоёр мянгаяа һайса гарахалта, Дулмасуу хээтэй... Тэрэнээ хэлыт, Дулмасуу хээтэй! — гэлдэн, зэргэ дуугаралдана.

— Гарахыньшье гарахаб. Юрэдөөл, урид хэлэхэ аргамгүй...

Дулмасуу хээтэйн энеэбхилхые түрүүшынхиеэ анхарнаб. Омголтоһон уралайнь хоорондуур шүдэнэйнь сайбалзаадхихада, шарайнь жэшээгүй залуугаар харагдадаг байба. Тугаар танилсахадаа, гай гашуудалда дарагдаһан хүн гү гэжэ һанахадал гээ һэм. Теэд... эндүүрһэндээ баяртайб. Урдамни һуугша эхэнэр —жаргалтай хүн! Хүнгэн бэшэ хуби заяатайшье һэн гэлэй, зүгөөр жаргалтай. Яахадааб гэжэ гү? Ажабайдалдань али олон бэрхэшээлэй дайралдабашье һаа, сэдьхэлээ нугараагүй. Һэшхэлтээ нэгэтэшье наймаа хэнгүй, үнэн сэхээр ажаллаа. Һайн нүхэр, һайхан эжы байна. Энээниие жаргал гэхэгүй аалта?!

— Тусгаар лэ хүн даа! Хүндэлдэгби. Хэды жэл соо эдэниие фермэ руу зөөнэбиб, ажалдаа хойнотоһон үдэрыень һананагүйб. Үбдөөшье һаа, һалиржал ерэхэ... Булытова ха юм, ондоо юун гэхэбши! — Суулга тээшэ зурыһан харгыгаар дондоргожо ябаха зуураа Валерий Павлович жолоошомнай иигэжэ хэлээ бэлэй...

Б. ДАМБАРИНЧИНОВА.

Урихан хүүрай хохир дээрэш
Мүлхин хүлдэ ороо һэм.
Хүбэн зоолэн хүрьһэн
дээрэш

Хүбүүн бэеэ олоо һэм, — гэһэн шүлэгэй мүрнүүдээр эхи табижа, энэ хөөрөөгөө захалхам. Нээрээшье, түрэһэн тоонто нютаг хүн бүхэндэ тон хүндэтэйгөөр һанагдадаг гээшэ. Тиимэһээ хаанашье ябахадаа, түрэл нютагайнгаа түхэл шарайе дурдаха дуран заатагүй намда хүрэдэг. Сагаан Хүтэл гэдэг дабаанай оройһоо эхэ нютагаа шэртэн харахадам, альган дээрэ мэтэ аржын, толорон байдаг лэ. Тэрээнһээ холо байгаа сагтаал сэдьхэлдээ ходол һанажа ябагшаб. Анхан дамжаһан зүргэ харгымни, баабхай шэдэжэ наадаһан жалгамни, альган дээрээ тэнжээһэн аба, эжымни, бухал шэрэжэ гүйлгэлдэһэн үетэмни, таанадтаа амар мэндэ хүргэнэб! Ая гангын аятай хангал, түрэл нютагай тунгалаг агаар, баян талын зэрэлгээн, борохон булжамуурай жэргээн — ямар гоё гээшэб. Нютагай һэбшээн нюурыем эльбэн таалажа, эжэлүүдгүй эрмэлзэл, хүсэлыем ээлдэг һэн.

Урдуураа нэмжээ талатай, хойгуураа ой модотой, дүрбэн зүгэй дүүрэн тэгшэ дэмбэрэлтэй, арюун минии тоонто!... Тоонтомни — жалгын хойто хотон. Минии багада оройдоол арба гаран гэрнүүд аржын харагдадаг һэн. Теэд мүнөө танигдахаар бэшэ болошонхой. Яла сала мантан томо байшан гэрнүүд жэрылдэнэ. Зарим айлай газаагуурнь «Жигули», «Москвич» машинанууд «һойгоотой».

Бүри бага байгаа хаб. Абынгаа түмэр түдэгэеэ хадагалдаг арһан сүүмхэ ара нюргандаа үргэлэн, һургуулидаа ошоноб гээд, жаахан жалгаяа хүрөөд, һөөргөө бусагша бэлэйб. Магад сүүмхэ соохи номуудай орондо элдэб үнгын шэлэй түгдэрхэй гү, али шулуунуудшье байжа болоо. Зүгөөр ехэл тэршээ бэлэйб. Халтад гэбэл хүгшэн эжыһээ «альган тараг» эдигшэ һэм. Мүлхин, бүдэрэн хүл нюсэгөөр хүльбэрһэн хаһам, шорой, шалбааг, шүүдэр махаһан шуран тэршээ ша-

ЭХЭ НЮТАГАЙ ҺАЙХАН ШАРАЙ

УЯНГА

люун наһам үльгэр мэтэ үзэгдэдэг. Тэрэ гэһээр олон жэлнүүд үнгэрөө.

Түрэһэн нютагайм түхэл шарай ондоо болон хубилна. Хоёр дабхар шулуун гэр холоһоо элихэн харагдана. Энэмнай колхозой конторо гээшэ. Тээ саанань шэнэ гараж баригданхай. Шэнэ магазинтай зэргэлһэн үхибүүдэй саад элихэн тобойно, харин хажуудань томо һургуули баригдажа байнхай. Нёдондо түрэл һургуулимнай тэбхэр табин жэлээ тэмдэглэһэн юм. Эндэ багшанараа дурдан хэлэхэ хүсэл түрэнэ. Анхан намай «А» үзэгтэ һургаһан Цырегма Лодоновна Лодонова ургажа ябаа залуу үетэниие һурган хүмүүжүүлгэдэ ехэ хүсэ шадалаа, бэлиг шадабаряа, дүй дүршэлөө зорюулһан юм. Тэрэ багшаяа бидэ, һурагшадынь, ходо һанажа ябадагбди. Наһанайнгаа амаралтада үни гаранхай, РСФСР-эй габьяата багша Дулма Раднаевна Раднаевагай ажалай амжалта мүн лэ ехэ.

Ажалай баатарнууд нютагтам олон даа. Һаалишан ябаһан Борондой Норбоева Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаһан. Мүнөө наһанайнгаа амаралтада гаранхай. Хонишон, арбаад гаран үхибүүдэй эсэгэ Базар-Сада Батоев Ажалай Алдар Солын 3-дахи шатын ордендо хүртэһэн. Авто-хүлэгэй жолоошон Базар-Сада Ойдопов жэлһээ жэлдэ социалис мүрысөөндэ илажа, «Арбадахи табан жэлдэ эрхимлэгшэ» гэһэн тэмдэгтэ хүртэнхэй. Үшөө нэгэ ажалшанай габьяа солые дурдалтай. Аргалиин ахалагша хонишон, эхэ-герой Дарима Батожаргаловае мэдэхэгүй хүн округ доторнай үсөөн байха. Хонишон. Энэ хүшэрхэн мэргэжэл даа. Хонишон хүн наһатайшье байг, залуушье байг, хододоо хүдөөдэ, хонинойнгоо хажууда эмээл моритой ябаха ёһотой ха юм. Тиимэһээл Дарима Батожаргалова зунай аяма халуундашье, үбэлэй хүйтэндэшье хонин ажалай мэргэжэлтэй дүтэ танилсаһан байна. Юрын лэ ажалша энэ эхэнэртэ ажалай соло тиимэ бэлэхэнээр ерээ бэшэ, харин түрүүшын жэлнүүдтэ хүндэ хүшэр байгаа. Теэд залуу хонишон зориһон ажалайнгаа ута жолоое бахим барижа шадаа. Ажалайнь дүнгүүдыешье хараад үзэе. 1976 ондо, һая хониндо ороод байхадаа, зуун эхэ хонин бүриһөө 81 хурьга абаа һэн. Удаадахи жэлнүүдтэнь урмашажа, амжалта түйлаа. Зуун эхэ хонин бүриһөө 91, 100, 125, 132 хурьгадые абажа, округ соогоо мэдээжэ болоһон байна. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ ехэ дүн түйлаһан гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө 136 хурьга абаһан юм. Эдэ бүхы жэлнүүдтэ ажаллахадаа, Дарима Батожаргаловагай нэгэшье толгой хони гарза хоролтодо оруулаагүйнь гүн удхатайл. Ноһоор хэды һайн дүнгүүдые түйлаа гэхэбта? Зургаан жэл соо үргэлжэ дунда зэргээр 4 килограммһаа үлүү ноһо хайшалаа! Иимээр ажаллахын түлөө хэды шэнээн хүсэл, оролдолго хэрэгтэй болоо гээшэб. Үнэн сэхээр ажаллаһанайнгаа түлөө Батожаргалова Ажалай Улаан Тугай орденоор, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн баярай медаляар шагнагданхай. Арадай депутадуудай сомоной, районно Соведүүдэй депутадаар һунгагдаһан юм. Энэ хонишомнай СССР-эй Профсоюзуудай 17-дохи съездын делегат боложо, тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадалсаһан намтартай.

Мэнгэрһэн наһыем дүнгэһэн
Мээхэйлэн байдаг эжымни.
Хүлыем дүрөөдэ хүргэһэн
Хонидоо адуулдаг абамни,—

гэжэ хөөрөөгөө саашань үргэлжэлүүлхэм. Минии эжы аба хоёр наһанайнгаа амаралтада гараһаар үнихэншье болоно байна. Нэгэтэ би гэртэхиндээ иигэжэ хэлээ һэм;

— Таанадай ажал хэхэтнай хүрөө бэшэ юм гү, хэды болотор хонидоор носолдохотнай гээшэб? Сээнтэрэйнгээ гэртэ ошожо амарагты.

— Хүбүүн, юугээ хэлэнэш, талын хүн таладаа жаргалтай гэжэ мэдыш! Одоол эндэ сэбэр агаарта амаржа ябана гээшэбди — гэжэ харюу намда хэлэхэдэнь, абяагүй болоо һэм. Бууралтажа һаншагаа

БАТО ЦЭРЭНДЭЛЭГЭЙ

ХИРОСИМЫН ХОНХО

Һэргэг байгыт, хүнүүд!
Хиросимын Хонхо нэернэ:
— Хон! Хонн! Хонн!...
Холуур түбидэ зэдэлнэ!
Дүшэн жэл үнгэрөөл,
Дүшэн жэл болоол!
Харин Хиросимын үглөөе
Хэншье, юуншье
мартаагүйл!
...Дэлхэйн бүгэдэ арадууд!
Дариин үнэр татанал!
Далайн саанахи хүсэнүүд
Дахин дайнда бэлдэнэл!
Хүнүүд, һэргэг байгыт!
Хиросимын Хонхо нэернэ:
— Хон!.. Хонн!.. Хонн!...
Холуур түбидэ зэдэлнэ!...
Хиросимын хонхын абяан
Хооһон суурян бэшэл:
— Агуу сагаймнай аюул
Атомна дайе сараял!

МОСКВАДА ХЭБЛЭГДЭБЭ

Байгша ондо Москвагай номой хэблэлнүүдээр Буряадаймнай уран зохёолшодой олохон номууд барлагдажа гараба. В. Петоновой, С. Цырендоржиевай, А. Румянцевай болон бусадай номууд хэблэгдэһэн байна.

Балдан Ябжановай зохёолнуудай «Үдэшэлгэ» («Проводы») гэһэн суглуулбари «Современник» хэблэлээр ном боложо һаяхан гараба. Энэ номдо уран бэшээшын «Морин хайшаа харайлгааб», «Үдэшэлгэ» гэһэн хоёр туужа оруулагданхай. Түрүүшын «Морин хайшаа харайлгааб» гэжэ туужань уншагшадта мэдээжэ юм. Харин «Үдэшэлгэ» гэжэ шэнэ зохёолтойнь уншагшад түрүүшынхиеэ танилсаха байна. Наһанайнгаа амаралтада гараһаншье һаа, колхозойнгоо ажал хүдэлмэридэ ходо һанаа зобонги, олон жэлэй туршада тэндэ хүдэлһэн тракторист Дамнинай образые энэ шэнэ туужа соогоо Б. Ябжанов һонирхолтойгоор зураглаһан байна.

«Советская Россия» хэблэлдэ Цэрэн Галановай туужануудай «Мүнхэ хабар» («Вечная весна») гэһэн суглуулбари ном боложо гараба. Энэ номдо ороһон табан туужа соогоо мүнөө үеын морально-философско онсо шухала асуудалнуудые автор шэнжэлнэ. «Оршон тойронииe уран зохёолшо гүнзэгыгөөр ажаглан хаража, хүнэй абари зан хурса хёрхоор, ухаан сэдьхэлэй ба зан зэншэлэй зүришэлдөө, тиихэдэ тэрэнэй һанаа сэдьхэлые уянгата баян үгөөр харуулна. Эдэ бүгэдын ашаар мүнөө үеын хүнэй ажабайдалые үнэншэмөөр зурагланa»— гэжэ номой оролто үгэ соо тэмдэглэгдэнэ. Эдэ туужануудые Буряадаймнай мэдээжэ уран зохёолшод А. Бальбуров, И. Калашников, В. Сергеев, мүн Ю. Будаев болон Москвагай уран бэшээшэ А. Китайник гэгшэд оршуулһан байна.

Буряадай арадай поэт Д. Жалсараевай шүлэгүүдэй «Үрээл» гэһэн суглуулбари Москвагай «Детская литература» хэблэлдэ барлагдаба. «Элдэб жэлнүүдтэ бэшэгдэһэн энэ шүлэгүүдэйм суглуулбари болбол наһанай уужам харгыда гарахаяа байһан залуу үетэндэ зорюулагдана. Эгээл тиимэһээ эхэ эсэгын юрөөлнүүдые, зүрхэнэй һайхан үгэнүүдые шүлэгүүдээрээ дамжуулха гэжэ туршаһан байнаб»—гэжэ оролто үгэ соогоо уран зохёолшо номойнгоо удха шанарые тайлбарилна.

И. ЯРНЕВСКИЙ.

Байгалаймнай үмэнын үбэл үльгэр домог мэтэ даа. Хайшааш хара—саб сагаан. Саб сагаан дайдаар саб сагаан модод доогуур саб сагаан хубсаһатай, шарайгааршье мүн тиимэл басаган саһа шар—шар гэшхэн алхална. Эдэ бүгэдые адаглан һайса харахадаа, үльгэрэй орондо ябана гүб гэжэ үнэхөөроошье һанахаар ёһотой. Теэд энэмнай үльгэрэй орондо бэшэ, харин Советскэ Союзай Герой Орешковэй нэрэмжэтэ парк соо манай штатнабэшэ корреспондент П. Бурмакинай буулгаһан зураг лэ. Мүнөө эндэ саныя зүргэнүүд зурынхай, елүүр дээрэнь ехэ, багагүй үхибүүд дуутай шуутайгаар һолжорон наадана л...

„БУДАМШУУДА" ХАРЮУ

«АМГАЙГША МОРИН АЮУЛТАЙ»

Иимэ гаршагтай фельетон газетымнай сентябриин 8-най номерто толилогдоһон байна.

Баргажанай хүүгэдэй байшангай хүдэлмэришэдэй ажалдаа хайша хэрэгээр, һулаар хандажа хүдэлдэг тухай, энээнһээ боложо хүмүүжэмэлнүүдэйнь гэмтэ ааша гаргаха, зайгуултаха ябадал тэрээн соо шүүмжэлэгдөө һэн.

Дурдагдаһан баримтануудай үндэһөөр редакци зохихо хэмжээнүүдэй абтахын тула арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Ю. И. Алексеевтэ хандаһан юм.

Материалай толилогдоһоор хоёр һара шахуу болоһон хойно иимэ харюу абтаба:

«Амгайгша морин аюултай» гэһэн фельетон соо хэлэгдэһэн баримтанууд зүб. Хүүгэдэй байшангай ажабайдалда иимэ ябадалнууд үшөөл үзэгдэһөөр. Эдэ бүгэдэн юун дээрэһээ болооб гэхэдэ, үхибүүдые хүмүүжүүлхэ түс эмхиие хүтэлбэрилэгшэд тушаалта ажалдаа хайхарамжагүйгөөр хандаһан байна. Тиин тэдэнэр тушаалһаа сүлөөлэгдэбэ.

Хүүгэдэй байшан мүнөө мэргэжэлтэдээр гүйсэд хангагдаа. Хүтэлбэрилэгшэдөөр шэнэ хүнүүд томилогдоо. Үхибүүдэй ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулха хэмжээнүүд абтажа бэелүүлэгдэнэ. Эндэ гансал һургуулиин наһа гүйсэһэн үхибүүд байлгагдадаг болобо. Классһаа гадуур ябуулагдадаг хүдэлмэри эдэбхижүүлэгдэжэ байнхай. Тиигэжэ бүхы үхибүүдэй сүлөө сагые зүбөөр эмхидхэхэ талаар хэмжээнүүд абтана. Мүн һургуули хүүгэдэй байшан хоёрой хоорондохи харилсаануудта мүнөө горитой анхарал хандуулагдана. Хамтын педсовет үнгэргэгдөө.

Райгүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһаг һургуулинуудай ба һургуулиһаа гадуур эмхинүүдэй коллективүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта бии байгаа дутагдалнуудые усадхаха хүдэлмэри эршэмтэйгээр бэелүүлнэ.

Баргажанай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ Ю. Алексеев».

«БУДАМШУУГАЙ» ТОБШОЛОЛ. Энэ фельетоной толилогдоһоной һүүлээр тэрээн соо дурдагдаһан дутуу дундануудые усадхахын тула ямар хэмжээнүүдэй абтаһан тушаа дуулгахыень Гэгээрэлэй министерствэдэ, арадай депутадуудай Баргажанай районно Соведэй гүйсэдкомдо хандаһан байнабди. Тиигэжэ Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствэ «Амгайгша морин аюултай» гэжэ нэрлэгдэһэн фельетон тухай харюу саг соонь эльгээгээ һэн. Харин хоёрдохи харюунь удааржа ерэбэ. Мүн тэрээн соо хэд тушаалтад ажалһаа сүлөөлэгдөөб гэжэ нэрлэгдээгүй байна.

ЭНЭЭНИИЕ МЭДЭХЭ ГҮТ?

ОЁДОЛОЙ МАШИНА

Хубсаһа оёдог түрүүшын машинын проект үшөө 1496 ондо гайхамшагта итальян механик, уран зурааша Леонардо да Винчи зохёоһон юм. Харин 1790 ондо Англиин эрхэтэн Т. Сейт гэгшэ оёдолой машина зохёожо бүтээһэнэйнгээ түлөө түрүүшын хуулита патент абаһан намтартай. Сэхыень хэлэхэдэ, тэрэ үеын машинанууд мүнөөнэйхиһөө тад ондоо һааб даа. Арһа ба бусад эд оёхо хоорондоо холбоотой хоёр зүүтэй байгаа, тэрэнь нэгэл һүбэтэй һэн. Юрэдөөл, машинын бүхы хүдэлмэринь сабхишадай гарай нугалбари, шадабари һажаажа бүтээгдэнхэй бэлэй, юуб гэхэдэ, сёжо байһан эд дээрэ зүүнүүдэй урдахана һуулгагдаһан түсхай шүбгэ нүхэ гаргажа үгэдэг һэн. Энэ орёо машина удангүй хэрэглэгдэхэеэ болишоо юм.

1808 ондо Сейтын нютагай хүн Д. Пири гэдэг бүд оёдог машина зохёобо гээшэ. Бүд соогуур шурган ородог зүүн нииткыень татан дабшадаг һэн. Зүгөөр урагша—хойшоо ябажа байдаг челнок (онгосохон) тэрэ машинада байгаагүй. Тиимэһээ нииткын нэгэ тээ таһаршабал, оёдолынь бэлэхэнээр зүйдэлөөрөө задаршадаг бэлэй.

Найдамтай бүхөөр оёхо гээшэ гол түлэб зүүнһөө дулдыдана гэжэ ухаалан зохёогшод һайн ойлгодог байгаа. Тиин 1814 ондо хурса үзүүрэйнгээ хажуудахана һүбэтэй зүүнүүд бии болобо. Иимэ түхэлэй зүүгээр өө мөөгүй зүйдэлтэй оёдол хэхэ һэдэлгэнүүд эхилбэ. Имагтал 1845 ондо американец Э. Хоу гэдэг урагша — хойшоо ябажа байдаг челногтой (онгосохонтой) машина зохёожо, патент абаһан юм. Тэрэнэй бүтээһэн машина минута соо гурбан зуун хүбэрдиһэ хэдэг һэн. Зүүниинь зүүлжээ-баруулжаа гүйдэг, харин оёгдон холбогдожо байһан бүдүүдынь дээрэһээ доошоо һолжордог, тиимэһээ сэхэ замаар ябуулхада, таатай зохид бэлэй. Энэ түхэлэй оёдолой машинанууд үргэнөөр дэлгэрһэн түүхэтэй.

Үнгэрһэн зуун жэлэй 30-50-яад онуудта Англида ба США-да оёдолой машина бүтээһэн тухайгаа мэдүүлһэн, ухаалан зохёогшодто гушаад шахуу патент үгтөө юм. Тэрэл үедэ шүдэтэй түсхай мөөрэнүүд бии боложо, оёгдожо байһан бүдые нэгэ жэгдээр урагшань ябуулха арга хангагдаба.

Өөрөө механик байһан промышленник Зингер гэдэгэй зохёоһон гэр соо хэрэглэгдэдэг гараараа эрьюулдэг барюултай оёдолой машина айхабтар үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн, айл бүхэнэй дура һайса татаһан юм. Энэ оёдолой машинын зүүн дээшээ-доошоо соёрдог болонхой һэн. Түсхай оньһондо хабшуулагдаһан бүдынь хабтагар талмай дээгүүр өөрөө һолжорон дабшадаг болобо. «Зингер» түхэлэй оёдолой машинанууд дэлхэй дүүрэн, тэрэ тоодо Россидашье тараһан юм. Москва шадарай Подольск хотодо иимэ машинануудые бүтээхэ мастерскойнууд баригдаа һэн.

Байн байн оёдолой машинанууд түргэн ябадалтай, ямар нэгэн түсхай мэргэжэлтэй боложо эхилээ һааб даа. Мүнөө тэдэ машинанууд элдэб янзын хэрэг бүтээжэрхинэ бшуу. Янза түхэлөөрөөшье олон болонхой. Гарай, хүлэй, электрическэ программна управленитэйшье оёдолой машинануудые харахат. Тэдэ булта манай үнэтэй сагые алмадаг ёһотойл туһалагшаднай ха юм. Юрэдөөл, гайхамшагта зүйл даа, оёдолой машина гээшэмнай!

«НЕДЕЛИ» гэжэ газетэһээ абтаба.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62 отв. секретарь — 2-50-52, секретариат 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81 корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95. объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина, 35. Н-02583. Заказ № 298. Индекс 04649.